

A woman and a man are smiling and looking at the camera in a factory setting. They are standing in front of a robotic arm. The woman is on the left, wearing a dark t-shirt, and the man is on the right, wearing a dark t-shirt and a beard. The background shows industrial equipment and a large purple geometric graphic on the left side of the image.

SAK

**Työmarkkinakatsaus
1 | 2025**

Sisällysluettelo

Työmarkkinakatsaus 1/2025	3
Yhteenvedo katsauksesta	4
SAK:n näkökulmia	6
Yhteenvedo talousennusteista	8
Näkökulma keskusteluun: koulutuksen rahoitus	9

1. TALOUDEN SUHDANNE

Orastava talouskasvu on hauraalla pohjalla	13
Arvio taantuman syvyydestä on kasvanut	14
Lainamarkkinat epävarmoja suhdanteesta	15
Luottamusindikaattorit yhä pakkasella	16
Liikevaihtojen pohjakosketus on jäämässä taakse	17
Yhteenvedo ja SAK:n kantoja	18

2. TALOUSKASVU

Suomen hintakilpailukyvyn ennustetaan vahvistuvan	19
Nettoinvestoinnit uhkaavat tyrehtyä täysin	20
T&k-menot kasvussa, mutta tavoitteeseen on vielä matkaa	21
Vaihtotase on löytänyt tasapainoon	22
Epävarmuus huomisesta on kasvanut läpi 2000 luvun	23
Yhteenvedo ja SAK:n kantoja	24

3. PALKAT JA OSTOVOIMA

Inflaatio on jo lähes täysin pysähtynyt	25
Korkotason laskun ennustetaan pysähtyvän	26
Ostovoima palannut kasvu-uralle	27
Kuluttajien usko hintatason vakauteen ei ole palautunut	28
Yhteenvedo ja SAK:n kantoja	29

4. TYÖMARKKINAT JA TYÖELÄMÄN SUUNTA

Työmarkkinat ovat jatkaneet viilentymistä	30
Työllisyyden kasvu on pysähtynyt	31
Sekä työpaikkojen että työttömien määrä nytkähtänyt nousuun	32
Osa-aikatyöntekijöiden asema heikkenee	33
100 000 vastentahtoisesti osa-aikatyössä	34
Työllisyys- ja työttömyystilastoja	35
Yhteenvedo ja SAK:n kantoja	36

Työmarkkinakatsaus 1/2025

Työmarkkinakatsaus on SAK:n asiantuntijoiden kahdesti vuodessa kokoama talousanalyysi. Katsauksissa seurataan Suomen talouden kehitystä erityisesti työmarkkinoiden näkökulmasta.

Talouden suhdanteet ja kehitys vaikuttavat työntekijöiden arkeen. Se näkyy arjessa esimerkiksi tavaroiden ja palveluiden hinnoissa ja laajemmin katsottuna työllisyydessä sekä tulotasossa.

Avaamme tilannekuvaa eri mittareiden avulla. Katsaukset seuraavat erityisesti bruttokansantuotteen, inflaation, korkojen, vaihtotaseen, investointien, liikevaihtojen, ansio- ja kustannustason sekä työllisyyden ja työttömyyden kehitystä.

Katsaus on tarkoitettu avuksi työelämäkeskusteluun. Se tarjoaa perinteisen talouskeskusteluun avuksi ja rinnalle näkökulmia ja keskustelunavauksia työelämän laadun ja rakenteen näkökulmasta.

Katsaus alkaa yhteenvedolla, jonka jälkeen tarkasteltavat mittarit on jaettu neljän teeman mukaan: talouden suhdanne, talouskasvu, palkat ja ostovoima, sekä työmarkkinat ja työelämän suunta. Vaihtuvina nostoina tässä katsauksessa tarkastellaan esimerkiksi talouden näkymien epävarmuutta ja koulutuksen rahoitusta.

Lisätietoa työmarkkinakatsauksesta

Tatu Knuutila

ekonomisti

p. 0500 753 999

tatu.knuutila@sak.fi

Yhteenvedo katsauksesta

Suomen talouden taantuma on ollut kansainvälisesti vertailtuna poikkeuksellisen syvä ja pitkä

Arvioita taantuman syvyydestä on viime vuodelta päivitetty aiempaa suuremmiksi. Talousennusteissa kasvun on odotettu kääntyvän kuluvan vuoden aikana. Mikäli kasvu lähtee käyntiin, työmarkkinat ja talous toipuvat aiempaa hitaammin ja vaisummin. Kuluvaa kevättä kuitenkin leimaa suuri epävarmuus ja tilanne voi yhä kääntyä heikommaksi. Jos vientimarkkinoiden veto hiipuu, yksityinen kulutus tuskin vielä kykenee kannattelemaa kasvua ja julkisen sektorin kysyntä on sopeutusohjelmien takia supistumassa. Lisäksi julkistalouden jatkuva sopeuttaminen uhkaa kasvua tulevana vuosina.

Tämän hetken suurimmat taloudelliset riskit tulevat ulkomailta

Ennen kaikkea USA:n käynnistämä tullien korottaminen uhkaa kärjistyä kauppasodaksi, josta myös Eurooppa saisi osansa. Myös kasvaneet turvallisuusuhat odottavat ratkaisua. Moniin Suomenkin kannalta tärkeisiin kysymyksiin pitää etsiä ratkaisuja Euroopasta. EU:ssa pitäisi olla yhtenäisyyttä ja rohkeutta toimia yhdessä ja muutettava talouspolitiikan kurssia. Saksan päätös luopua velkajarrusta on ensimmäisiä askelia kohti uudenlaista talouspolitiikkaa, mutta aika näyttää, pystyykö EU investoimana itseensä ja tiivistämään sisämarkkinoita.

Taantuman pohjakosketus näyttäisi jäävän taakse

Esimerkiksi liikevaihtojen lasku on pysähtynyt päätoimialoilla ja kääntynyt orastavaan kasvuun. Lisäksi luottamusindikaattorit ovat piristyneet, vaikka yrityksissä tulevaisuudennäkymät eivät vielä erityisen valoisia olekaan. Lisäksi kansalaisten ostovoima on toipunut jo osittain ostovoimakuopasta tavanomaista korkeampien palkankorotusten ja hidastuneen inflaation turvin. Tulevina vuosina palkankorotukset kurovat ostovoimakuopan ennusteiden valossa umpeen. Mitä enemmän ostovoima toipuu, sitä nopeammin myös kasvu saa vetoapua yksityisestä kulutuksesta. Toisaalta palkankorotusten taso myös säilyttää Suomen kilpailukykyä vientimarkkinoilla hyvänä. Kun kasvu viimein käynnistyy, edellytykset menestyä ovat hyvät.

Investoinnit ovat laskeneet hälyttävän paljon

Erityisesti rakennusinvestointien määrä on laskenut jyrkästi. Jos kehitys jatkuu samanlaisena, aikaisempia investointeja tuhoutuu kohta nopeammin kuin uusia investointeja tehdään. Käännös parempaan voi kuitenkin olla käsillä. Korkotason lasku ja odotettu kasvun käynnistyminen tekevät investomisesta kannattavampaa. Lisäksi investointeja houkutellaan politiikkatoimilla, kuten investointituilla, t&k-rahoituksen kasvattamisella ja lupamenettelyn uudistamisella. Politiikkatoimien tärkeä kysymys kuuluu, ovatko toimet vaikuttavia ja maksavatko ne itsensä takaisin? SAK on painottanut t&k-rahoituksen kasvattamisessa perustutkimuksen ja koulutuksen merkitystä, koska lähes kaikki yritykset tarvitsevat osaavaa työvoimaa ja tutkimustietoa. Näitä ei kuitenkaan markkinaehtoisesti synny riittävästi.

Työttömyys ei ole vielä taittanut

Pitkittynyt taantuma on näkynyt työmarkkinoiden jatkuvana viilentymisenä. Työllisyysaste on laskenut ja työttömyysaste on kasvanut. Samanlaisesti avoimien työpaikkojen määrä on viime kuukausina jälleen kasvanut, mutta työttömyys ei ole tähän vielä reagoinut. Jää nähtäväksi, missä määrin kohtaanto-ongelmia esiintyy työmarkkinoilla kasvun käynnistyttyä. Pidemmällä aikavälillä esimerkiksi päätös lakkauttaa aikuiskoulutustuki todennäköisesti heikentää työmarkkinoiden dynamiikkaa ja kohtaantoa. Viime vuosina jatkuneeseen työmarkkinoiden viilenemiseen liittyy iso riski siitä, että lyhytaikaiset työttömyyden ongelmat muuttuvat rakenteellisiksi. Yhä useampi työtön on jäänyt pitkäaikaistyöttömäksi. Lisäksi sosiaali- ja työttömyysetuuksien leikkaukset osuvat erittäin lujaa erittäin isoon osaan kansasta.

Pitkittynyt taantuma ja työttömyyden kasvu heikentävät ostovoiman palautumista

Vaikka hallitus on nyt korjaamassa leikkauksin ja sopeutuksen avulla itseaiheuttamaansa taantumaa veronkevennyksin, vaikutus voi jäädä odotettua vähäisemmäksi. Tuloveronkevennyksistä suuri osa kohdistuu pienelle hyvätuloisten ryhmälle, kun taas useimmille pieni- ja keskituloisilla verovähennyksien karsiminen kääntää nettovaikutuksen lähelle nollaa. Lisäksi pitkittyneen työttömyyden johdosta työttömyysvakuutusmaksuja on tarve nostaa yhteensä vuodelle 2026 0,5–1,5 prosenttiyksikköä. Veroluonteisten maksujen nousu kohdistuu sekä työntekijöihin että työnantajiin, mikä heikentää veronkevennysten vaikutusta.

SAK:n näkökulmia

1.

Talouden suhdanne

- Sopeutus- ja kasvupolitiikka on valjastettu tekosyiksi, joiden varjolla hallitus perustelee ideologista politiikkaa.
 - Ensin hallitus perusteli historiallisen suuria leikkauksia ja heikennyksiä sopeuttamisen pakolla. Nämä toimet osaltaan pitkittivät ja syvensivät taantumaa.
 - Osittain itse aiheutettua taantumaa hallitus päätti sittemmin puoliväliriihessä elvyttää kasvupolitiikalla, joka koostui miljardien veronkevennyksistä hyväosaisille.
 - Hallituksen talouspolitiikan vaikutus on se, että huono-osaisilta ja työntekijöiltä leikataan eniten, mutta samaa aikaa hyväosaisille jaetaan valtavia veronkevennyksiä. Julkinen talous ei juuri vahvistu.
- Vaikka julkista taloutta pitää sopeuttaa, keinot ja ajoitus ovat olleet väärät. Sopeutusta pitäisi ajoittaa vahvempaan suhdannetilanteeseen ja siinä tulisi käyttää laajemmin verotuksen elementtejä.
- Hyvinvointivaltion ja pohjoismainen malli ovat tasanneet suhdanteiden heilahduksia. Hallituksen leikkaukset ja ns. rakenteelliset uudistukset uhkaavat kärjistää suhdanteita jatkossa. Hyvinvointivaltion turvaaminen edellyttää korjaavia toimenpiteitä työntekijöiden aseman vahvistamiseksi sekä sosiaali- ja työttömyysturvan vahvistamiseksi.

2.

Talouskasvu

- Tutkimus-, kehitys- ja innovaatio (TKI) rahoituksen kasvattaminen on perusteltua, mutta suurempi osa kasvavista varoista pitää osoittaa korkeakouluille ja julkiselle sektorille, jossa perustutkimusta tehdään. Perustutkimus on innovoinnin ja kaupallistamisen edellytys, mutta perustutkimuksen rahoitus on yrityksiä riippuvaisempaa julkisesta rahoituksesta.
- Koulutus- ja osaamistason lasku muodostavat suuren uhan pitkän aikavälin kasvuille. Tuottavuus syntyy ideoista ja keksinnöistä, sekä niiden käyttöönotosta ja leviämisestä. Tämä edellyttää osaavia ihmisiä. Koulutuspolitiikka tukee tavoitetta TKI-menojen nostamisesta 4 %:n BKT:sta.
- Erityisesti ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen rahoitus tulisi turvata, koska koulutuksen rahoituksen lasku on osunut suhteellisesti voimakkaasti näihin koulutusjärjestelmän osiin. Lisäksi ammatillisen väylän edellytyksiä jatkokoulutukseen tulisi vahvistaa.
- Yritystukia on välttämätöntä uudistaa ja karsia. Yritystukien tulisi ohjata nykyistä voimakkaammin talouden uudistumiseen ja investointeihin.

SAK:n näkökulmia

3.

Palkat ja ostovoima

- Ostovoima on elpymään päin, mutta työntekijöiden ja kuluttajien luottamusta omaan toimeentuloon ei pidä nakertaa työntekijöille haitallisilla leikkauksilla ja heikennyksillä.
- SAK ei esimerkiksi kannata ay-jäsenmaksun verovähennysoikeuden poistoa, joka on käytännössä veronkiristys työntekijöille.

4.

Työmarkkinat ja työelämän suunta

- Hallituksen työllisyyspolitiikka tarvitsee kurssin muutosta. Työttömyyden kestävä vähentäminen edellyttää tehokasta, aktiivista työllisyyspolitiikkaa.
- Hallituksen leikkaukset ovat heikentäneet osa-aikatyön kannustimia ja jo valmiiksi pienituloisten osa-aikatyötä tekevien toimeentuloa. Työntekijöiden turvaa pitää vahvistaa eikä heikentää.
- Työmarkkinoiden rakenteita pitäisi kehittää yhdessä ja rakentavasti, ei yksipuolisella sanelulla ja repivällä otteella. Työmarkkinoiden ravistelu on riski myös työmarkkinoiden toiminnalle ja talouskasvulle.

Yhteenvedo talousennusteista

		Suomen Pankki (11.3.2025)	Valtiovarain- ministeriö 30.4.2025)	Labore (3.4.2025)	ETLA (26.3.2025)	PTT (27.3.2025)	Keskiarvo
Työllisyysaste (20–64-vuotiaat)	2024	76,7	76,7	76,7	76,7	72,1 *	76,7
	2025	76,3	76,4	76,8	76,9	71,9 *	76,6
	2026	76,5	76,8	76,5	77,3	72,2 *	76,8
	2027	76,6	77,3	76,6	77,6	--	77,0
Työttömyysaste (15–74-vuotiaat)	2024	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4
	2025	8,9	8,8	8,3	8,2	8,8	8,6
	2026	8,4	8,3	8,5	7,9	8,4	8,3
	2027	8,0	7,9	8,4	7,6	--	8,0
Ansiotason kasvu (nimellinen)	2024	3,1	3,1	3,2	3,1	3,1	3,1
	2025	3,0	3,2	3,0	3,0	3,2	3,1
	2026	2,6	3,8	3,2	3,4	3,3	3,3
	2027	2,6	3,0	3,0	2,9	--	2,9
Bruttokansantuote (kasvuprosentti)	2024	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
	2025	0,8	1,3	1,4	1,2	0,6	1,1
	2026	1,8	1,6	1,9	1,4	1,7	1,7
	2027	1,3	1,5	1,4	1,2	--	1,4
Inflaatio (kuluttajahintaindeksi)	2024	1,0 **	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
	2025	1,9 **	0,9	1,3	0,8	1,3	1,1
	2026	1,6 **	1,6	1,9	1,6	1,7	1,7
	2027	1,7 **	1,8	2,0	1,8	--	1,9

Useat itsenäiset tutkimuslaitokset ennustavat talouden kehityksestä. Parhaisiinkin ennusteisiin sisältyy paljon epävarmuutta, ja ennusteita oikaistaan säännöllisesti päivittyvien tilastotietojen pohjalta. Taulukkoon on koottu Suomen Pankin, valtiovarainministeriön sekä kolmen itsenäisen tutkimuslaitoksen keskeisimpiä talousennusteita.

*) 15–64-vuotiaiden työllisyysasteen ennuste, ei mukana keskiarvossa.

**) Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin ennuste, ei mukana keskiarvossa.

Näkökulma keskusteluun

Koulutuksen rahoitus

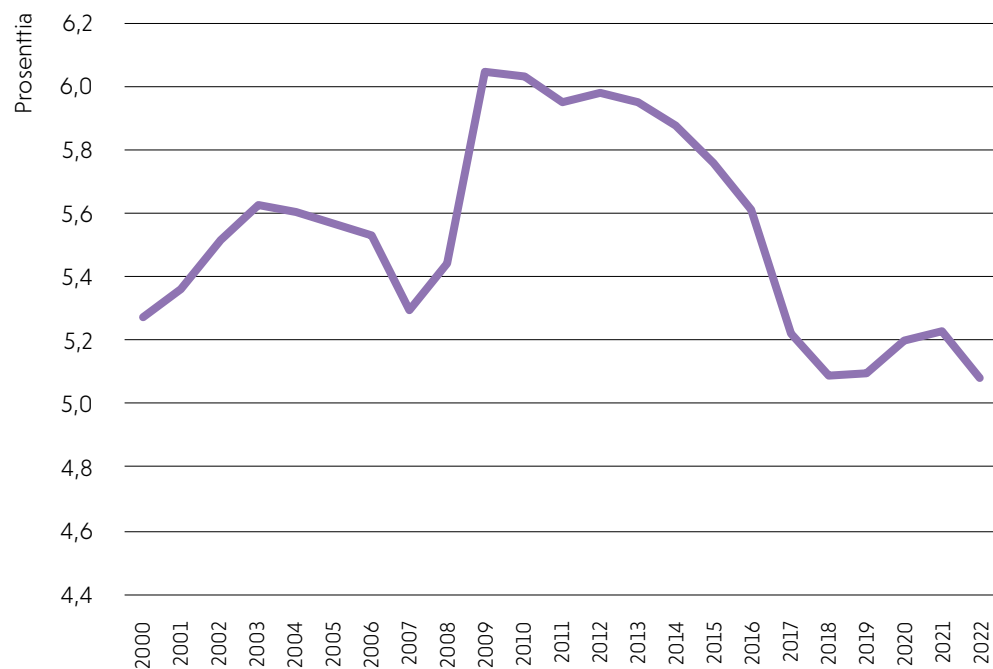
- Koulutuksen käyttömenot* ovat laskeneet vuoden 2008 huipusta viime vuosina huomattavasti. Noin 10 vuodessa käyttömenojen rahoitus suhteessa BKT:n on laskenut kuudesta viiteen prosenttiin.
- Koulutuksen käyttömenojen supistuminen ei kuitenkaan ole näkynyt samalla tavalla koulutusjärjestelmän eri osissa, kun tarkastellaan rahoitusta per opiskelija. 2000-luvulla rahoitus per opiskelija on:
 - laskenut ammatillisessa koulutuksessa ja ammattikorkeakouluissa noin 10–20 %.
 - kasvanut esi-, perus- ja lukiokoulutuksessa noin 25–30 %.
- Yliopistojen rahoituksessa kehityksen trendi ei ole selvä. 2000-luvun alkuvuosina rahoitus oli laskevaa, mutta se on noussut 2010-luvulla kasvuun.
- SAK vastustaa koulutusleikkauksia. Koulutukseen ja osaamiseen kohdistuvat leikkaamiset ovat pois tulevilta sukupolvilta, minkä lisäksi leikkaukset heikentävät talouskasvun edellytyksiä.
- Aikuisten tarve ylläpitää ja kehittää osaamistaan kasvaa koko ajan muun muassa teknologisen kehityksen ja työelämän muutosten takia. Tämä vaatii tulevaisuudessa uusia panostuksia koulutukseen.
- SAK ei hyväksy ammatillisen koulutuksen leikkauksia. Rahoituksen supistuminen on jo entuudestaan osunut suhteellisesti eniten ammatilliseen koulutukseen.

*) Käyttömenot on koulutuksen talouden tilastoinnin käsite. Käyttömenot kattaa esimerkiksi opetusmateriaalit, henkilöstömenot ja muita oppilaitosten päivittäisestä toiminnasta koituvia menoja. Käyttömenoihin ei kuitenkaan sisälly oppilaitosten investointeja ja suurempia hankintoja, minkä lisäksi osa hallinnollisesta toiminnasta on tilastoinnin ulkopuolella.

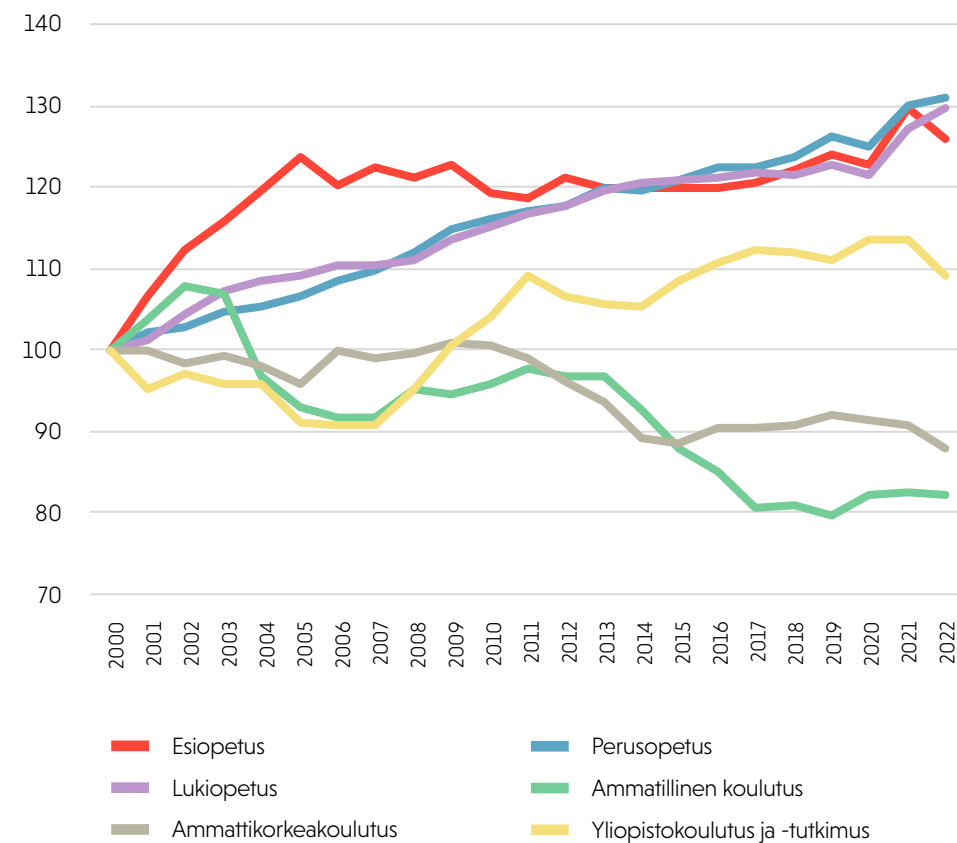
Koulutuksen käyttömenojen suhde BKT:hen 2000-luvulla

(Tilastokeskus)

Koulutuksen reaalisten käyttömenojen kehitys (€/oppilas) 2000-luvulla (2000=100)

(Tilastokeskus)

Näkökulma keskusteluun

Koulutuksen rahoitus

- Kautta linjan, toisen asteen opiskelijamäärät ovat kasvaneet 2000-luvulla. Esimerkiksi vertailtaessa kehitystä 20 vuoden ajalta (2004–2023):
 - Vuonna 2004 uusia opiskelijoita oli yhteensä reilut 138 tuhatta ja yhteensä toisen asteen opiskelijoita oli n. 350 tuhatta.
 - Vuonna 2023 uusia opiskelijoita oli yhteensä reilut 180 tuhatta ja yhteensä toisen asteen opiskelijoita oli reilut 450 tuhatta.
 - Opiskelijamäärät ovat kasvaneet noin 30 prosenttia kautta linjan.
- Ammatillisen koulutuksen käyttömenojen rahoitus per opiskelija on laskenut erityisesti sen vuoksi, että ammatillisen koulutuksen suosio on kasvanut.
 - Ammatillisen koulutuksen osuus toisen asteen opiskelijoista on kasvanut 20 vuodessa noin 10 prosenttia.
- Vaikka ammatillisen väylän suosio on kasvanut, jatko-opinnoissa nämä opiskelijat ovat huomattavan aliedustettuja. Esimerkiksi vuonna 2022:
 - Uusista* yliopisto-opiskelijoista vain 11 % oli suorittanut ammatillisen tutkinnon.
 - Jopa ammattikorkeakoulujen uusista* opiskelijoista alle puolet (47 %) oli suorittanut ammatillisen tutkinnon.
- SAK peräänkuuluttaa, että ammatillisen koulutuksen edellytyksiä jatko-opintoihin pitää vahvistaa. Toimet parantavat myös työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja.
 - Ammatillisen koulutuksen pitää vahvistaa entistä enemmän yleisten tietojen ja taitojen osaamista osana ammatillisia valmiuksia.
 - Ammatillisen koulutuksen ja lukioden yhteistyötä pitää vahvistaa.

*) Tilasto sisältää myös kaksoistutkinnon suorittaneet ja henkilöt, jotka ovat esimerkiksi suorittaneet aikuislukion ammatillisen tutkinnon lisäksi.

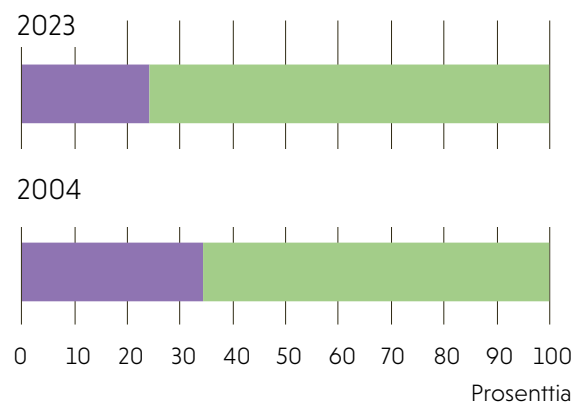

Uudet tutkinto-opiskelijat vuonna 2022 pohjakoulutuksen mukaan

(Vipunen)

	Yliopisto		AMK	
	Yo-tutkinnon suorittaneet	Ammatillisen tutkinnon suorittaneet	Yo-tutkinnon suorittaneet	Ammatillisen tutkinnon suorittaneet
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	90 %	19 %	49 %	67 %
Kulttuuriala	89 %	18 %	72 %	40 %
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	94 %	8 %	58 %	38 %
Luonnontieteiden ala	91 %	9 %	59 %	40 %
Tekniikan ja liikenteen ala	88 %	2 %	51 %	48 %
Luonnonvara- ja ympäristöala	96 %	14 %	59 %	54 %
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	95 %	14 %	55 %	53 %
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	88 %	38 %	49 %	45 %
Yhteensä	91 %	11 %	55 %	47 %

Opiskelijoiden määrän jakauma toisella asteella

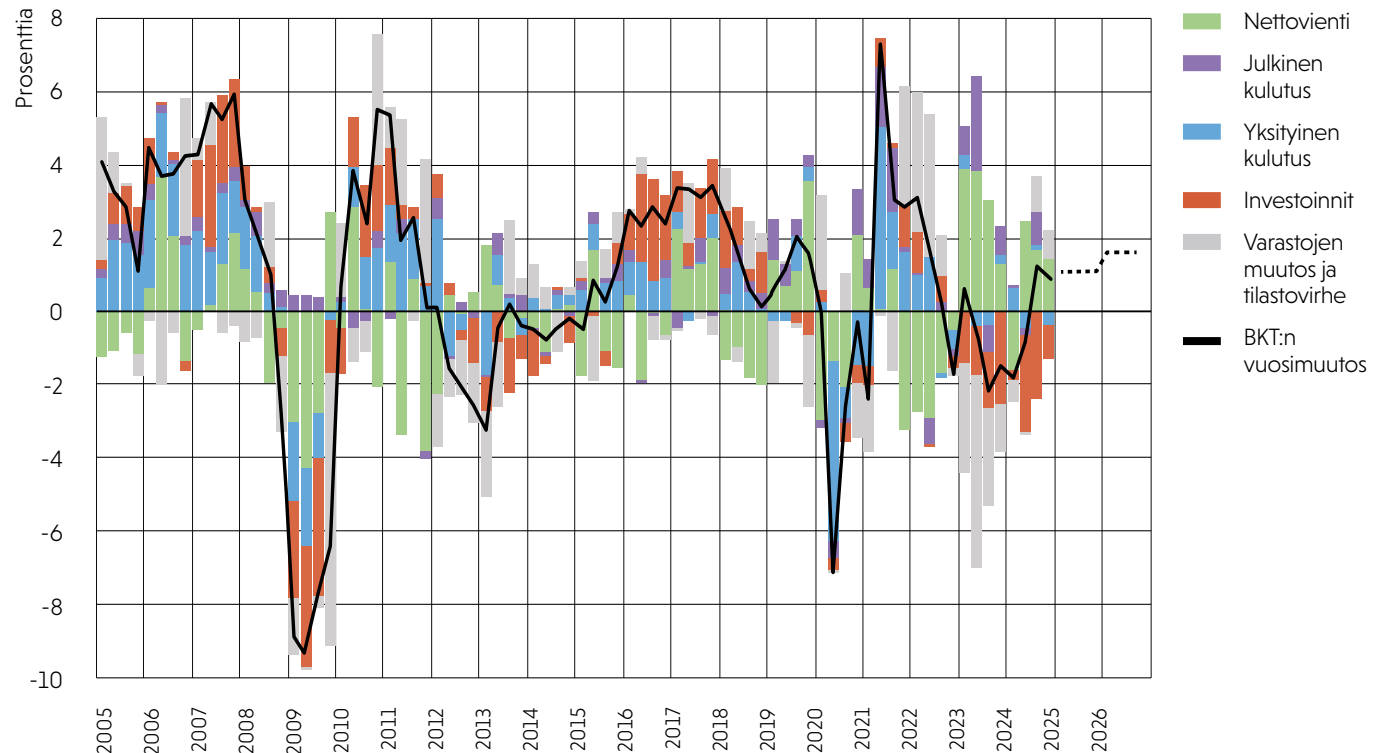
- Opiskelijat yhteensä, lukio
- Opiskelijat yhteensä, ammattikoulu

Orastava talouskasvu on hauraalla pohjalla

- Bruttokansantuote* palautui vuoden 2024 lopulla viimein kasvuun lähes kaksi vuotta kestäneen talouden supistumisen jälkeen.
- Viimeisinä vuosineljänneksinä kasvua on jarruttanut matala investointien taso. Sen sijaan nettoviennin virkoaminen nosti talouskasvua viime vuoden lopulla.
- Kuitenkin kasvuennusteet ovat heikentyneet, erityisesti USA:n epävakaan kauppapolitiikan vuoksi. Korkeat tullimaksut ovat uhka Suomen viennille, joka on kannatellut viimeisinä neljänneksinä kasvua.
- Hallituksen voimakas sopeutus heikentää julkista kulutusta, minkä lisäksi kuluttajien ostovoima- ja luottamus on edelleen koetuksella.
- Suomen talouskasvu on hauraalla pohjalla. Talousennusteisiin liittyy tällä hetkellä hyvin paljon epävarmuutta.

BKT:n vuosimuutos ja kokonaiskysynnän erät

(Tilastokeskus & kasvuennuste)

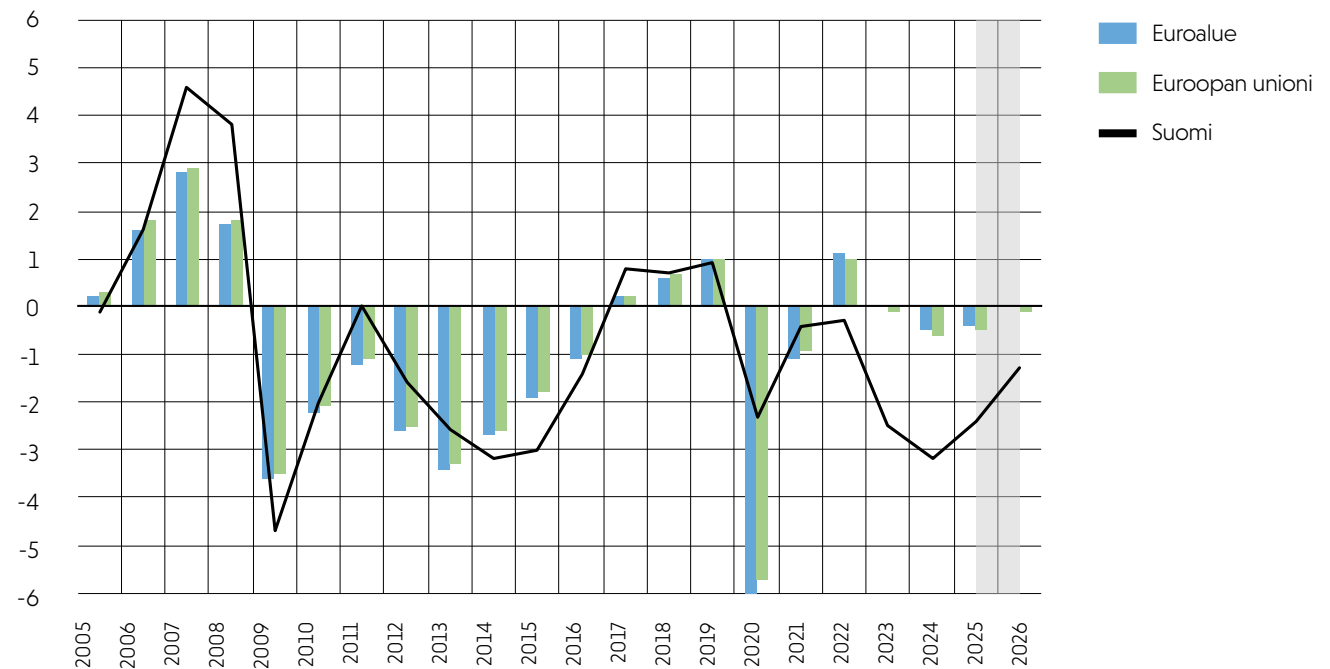
*) Bruttokansantuote (BKT) mittaa kotimaisen tuotoksen arvoa eli talouskasvua. BKT on tärkein talouden suorituskyvyn mittari ja sillä on tiivis yhteys muihin talouden ja hyvinvoinnin mittareihin. BKT ei kasva tasaisesti, vaan sen kehitys jakautuu noususuhdanteisiin ja laskusuhdanteisiin.

Arvio taantuman syvyydestä on kasvanut

- Koronakriisissä taantuma jäi Suomessa muuta Eurooppaa matalammaksi. Julkisen sektorin velkaantuminen oli talouden tukemiseksi perusteltua kriisissä.
- Sen sijaan koronakriisin jälkeen Suomen talouden suorituskyky on irtaantunut Euroopan kehityksestä. Taantuma arvioidaan Suomessa muuta Eurooppaa syvemmäksi.
- Arviota Suomen tuotantokuilusta* on korjattu aikaisempaa syvemmäksi.
- Viimeisimpien päivitysten perusteella matalasuhdanteen pohjakosketus olisi jäänyt vuoteen 2024, mutta palautuminen normaaliin suhdannetilanteeseen kestäisi poikkeuksellisen kauan, ainakin 3–4 vuotta.
- Vuosien alisuoriutuminen voi kuitenkin luoda edellytyksiä kuroa kiinni kilpailijamaitamme tulevaisuudessa, jolloin kasvu olisi nopeampaa.

Tuotantokuilu Suomessa ja Euroopassa

(AMECO, %:a potentiaalisesta BKT:sta)

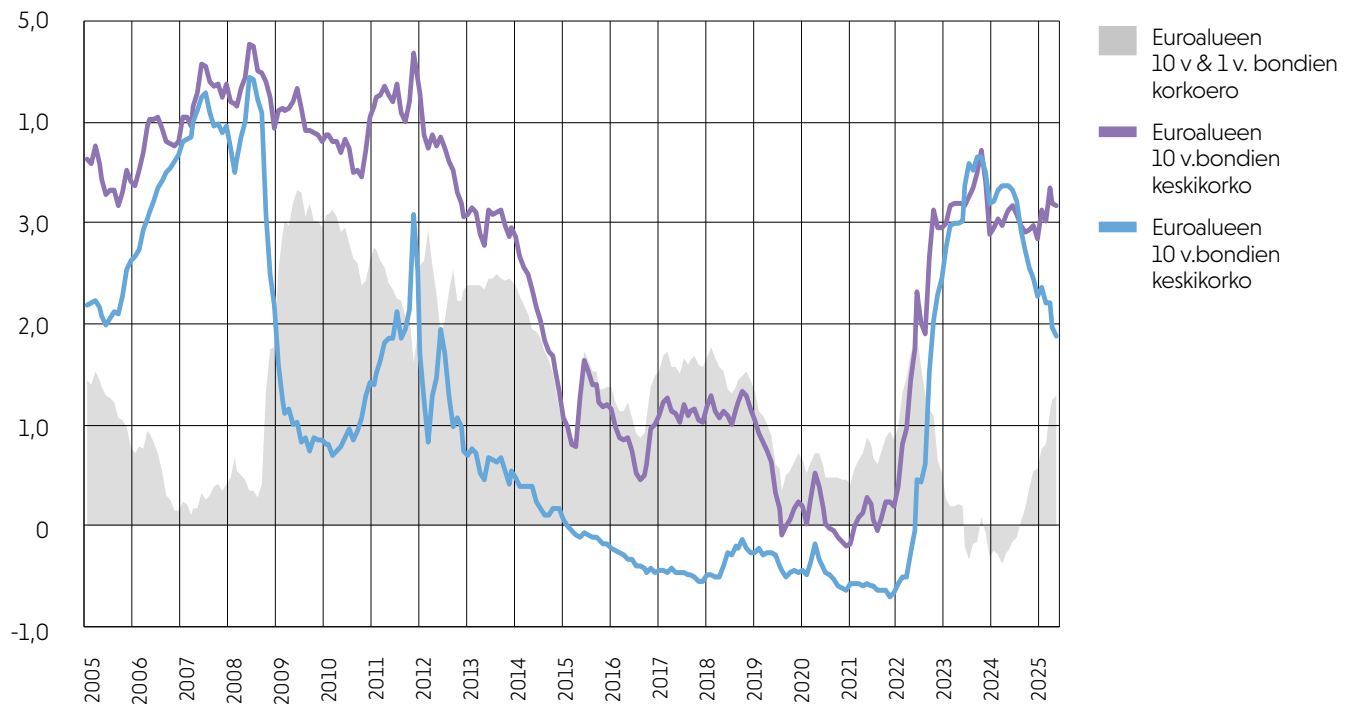
*) Tuotantokuilu on keino arvioida talouden suorituskykyä. Menetelmässä arvioidaan, miten bruttokansantuote (BKT) kasvaisi sen "potentiaalisella" eli "trendin" mukaisella tasolla, josta talouskasvun suhdannevaihtelu on poistettu. Tuotantokuilu kuvaa eroa BKT-kasvun potentiaalin ja toteutuneen kehityksen välillä. Menetelmä auttaa arvioimaan suhdanteen suuruutta ja talouden suorituskykyä.

Lainamarkkinat epävarmoja suhdanteesta

- Lyhytaikaisten lainojen korot ovat laskeneet ja palanneet pitkäaikaisia lainoja matalammalle korkotasolle.
- Taustalla on odotuksia korkotason laskun jatkumisesta, koska taantuman uhka leijuu Euroopassa.
- Äkillinen taantuma näyttää kuitenkin epätodennäköiseltä, jatkuvien kriisien maailmassa taantumaa osataan odottaa.
- Pidemmässä juoksussa inflaation, korkojen ja kasvun odotetaan palautuvan "normaalille" tasolle. Pysyvää matalien korkojen aikaan palaamista ei odoteta.

Euroalueen valtioiden velkojen korot

(EKP, nimellinen vuosikorko)

Valtionlainojen korot heijastavat paitsi odotettua inflaatiota, myös tulevaisuuteen liittyviä riskejä. Tavanomaisesti lyhytaikaista lainaa pidetään matalariskisempänä, kuin vuosien päähän yltävää lainaa. Pitkien ja lyhyiden lainojen korkoero kuitenkin vaihtelee ja joskus pitkien lainojen korot ovat lyhyitä matalampia. Tällöin markkinat arvioivat lyhyellä aikavälillä epävarmuutta ja taantuman riskin suureksi.

Luottamusindikaattorit yhä pakkasella

- Yritykset arvioivat taloudellisen tilanteensa ja lähitulevaisuuden näkymät edelleen pääasiassa heikoiksi.
- Viime vuosien aikana vain palvelualoilla tilanne on arvioitu tyydyttäväksi. Viime kuussa myös kaupan alalla tilanearvio muuttui yllättäen positiiviseksi.
- Suomessa taantuma arvioidaan muuhun Eurooppaan verrattuna poikkeuksellisen syväksi rakennusalaalla.
- Työllisyyden näkymä ja kuluttajien luottamus ovat edelleen alavireisiä, mutta tilanne on kehittynyt kohti parempaa tasaisesti.

*) Luottamusindikaattorit perustuvat yritys- ja kuluttajakyselyihin vastaajien taloudellisesta tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä. Indikaattorit auttavat talouskehityksen ennakkoinnissa, koska taloudelliset päätökset perustuvat odotuksiin tulevasta. Indikaattorien positiiviset (/negatiiviset) luvut kertovat vastaajien ennakoivan nousu (/lasku) suhdannetta. Indikaattorien tulkinnassa auttavat myös 2000-luvun minimi, maksi ja keskiarvo.

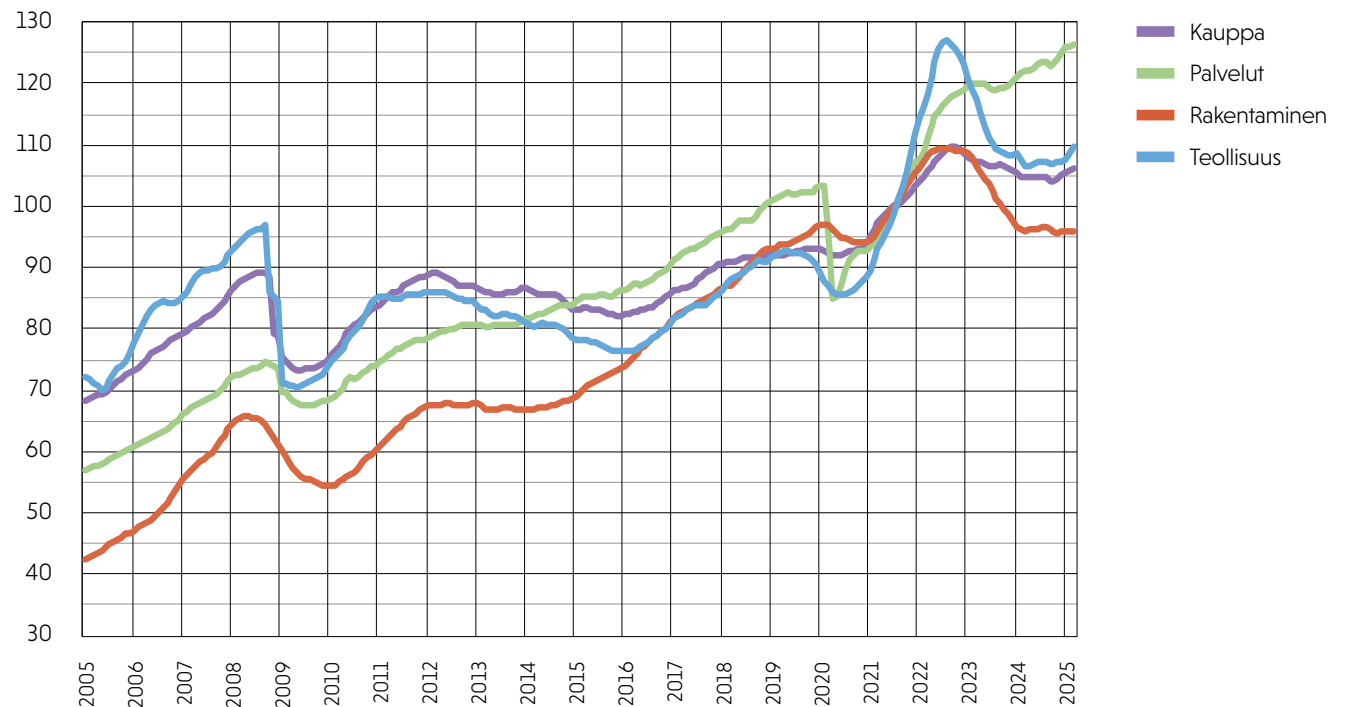
Lähde: AMECO	Toimialat				Toimialat yhteensä		Kuluttajat
	Teollisuus	Palvelut	Kauppa	Rakentaminen	Luottamus	Työllisyys	Kulutus
Min.	-37	-48	-33	-57	-32	-39	-19
Maks.	25	56	26	28	20	32	7
Kesk.	-1	10	-1	-10	0	0	-3
2023M4	-12	3	-2	-27	-11	-3	-8
2023M5	-13	2	-2	-9	-11	-1	-9
2023M6	-16	0	-4	-26	-14	-4	-9
2023M7	-19	0	-13	-34	-16	-8	-9
2023M8	-19	0	-4	-33	-14	-10	-8
2023M9	-21	-5	-10	-37	-19	-13	-12
2023M10	-20	-7	-6	-42	-18	-8	-13
2023M11	-21	-6	-5	-44	-18	-11	-12
2023M12	-19	-1	-12	-37	-16	-10	-12
2024M1	-14	-1	-4	-41	-11	-7	-9
2024M2	-11	-5	-7	-42	-12	-5	-9
2024M3	-13	-5	-6	-39	-13	-6	-10
2024M4	-16	-4	-16	-36	-16	-10	-12
2024M5	-12	-3	-20	-38	-14	-10	-10
2024M6	-14	1	-12	-35	-11	-8	-8
2024M7	-11	4	-16	-33	-10	-7	-8
2024M8	-9	1	-23	-36	-10	-10	-8
2024M9	-12	1	-14	-36	-11	-8	-8
2024M10	-12	3	-8	-31	-9	-6	-7
2024M11	-7	2	-12	-26	-7	-4	-7
2024M12	-9	2	2	-37	-8	-7	-8
2025M1	-7	1	-5	-24	-7	-1	-8
2025M2	-7	3	-5	-30	-7	-5	-9
2025M3	-5	1	-3	-35	-7	-6	-8
2025M4	-9	1	10	-30	-7	-4	-7

Liikevaihtojen pohjakosketus on jäämässä taakse

- Liikevaihdot* kasvoivat voimakkaasti koronapandemian jälkeen patoutuneen kysynnän tukemana. Myös hintatason nousu kiritti aluksi liikevaihtojen kasvua ja kannattavuutta.
- Sittemmin inflaatiokriisi, nousseet korot ja ostovoiman lasku ovat kuitenkin aiheuttaneet kustannusten kasvua ja kysynnän laskua. Liikevaihdot ovat lähteneet laskuun useimmilla aloilla.
- Palvelualat ovat muista aloista poikkeus: liikevaihto on alalla kasvanut tasaisesti viime vuosien aikana.
- Teollisuudessa, rakentamisessa ja kaupan aloilla liikevaihtojen lasku on pysähtynyt ja taipunut kasvuun. Tämä antaa viitteitä alojen kasvun käynnistymisestä

Liikevaihdon kehitys päätoimialoilla

(Tilastokeskus, trendisarja, 2021=100)

*) Liikevaihdon mitataan yritysten tuotteiden ja palveluiden myynnistä saatavia tuloja (ilman arvonlisäveroja). Toisin sanoen, liikevaihto heijastelee muutoksia sekä kaupankäynnin määrässä että kauppajien hinnoissa. Liikevaihto on yleisesti käytetty indikaattori suhdanteen arvioinnissa eri toimialoilla.

Yhteenveto

- Ennusteissa taantumun uskotaan jäävän kuluvana vuonna taakse, mutta ennustajien usko tulevaan on hiipunut. Kasvuennusteita on laskettu aiempaan verrattuna.
- Myös luottamusindikaattorien ja liikevaihtojen kehityksen valossa monilla aloilla taantumun pohjakosketus olisi saavutettu.
- Orastava talouskasvu on hauraissa kantimissa. Maailmantalouden yllä väijyy kauppasodan uhka, joka toteutuessaan uhkasi pysäyttää toipumisen pitkittyneestä taantumasta.
- Kotimainen kysyntä tai julkinen kulutus ei todennäköisesti juurikaan tue kasvun käynnistymistä vielä lähivuosina. Jos vientimarkkinoilla veto hiipuu, kasvu uhkasi tyrehtyä.

SAK:n kantoja

- Sopeutus- ja kasvupolitiikka on valjastettu tekosyiksi, joiden varjolla hallitus perustelee ideologista politiikkaa.
 - Ensin hallitus perusteli historiallisen suurien leikkauksien ja heikennyksien sopeuttamisen pakolla. Nämä toimet osaltaan pitkittivät ja syvensivät taantumaa.
 - Osittain itse aiheutettua taantumaa hallitus päätti sittemmin puoliväliriihessä elvyttää kasvupolitiikalla, joka koostui miljardien veronkevennyksistä hyväosaisille.
 - Hallituksen talouspolitiikan nettovaikutus on se, että huono-osaisilta ja työntekijöiltä leikataan eniten, mutta samaa aikaa hyväosaisille jaetaan valtavia veronkevennyksiä. Sen sijaan julkinen talous ei juuri vahvistu.
- Vaikka julkista taloutta pitää sopeuttaa, keinot ja ajoitus ovat olleet väärät. Sopeutusta pitäisi ajoittaa vahvempaan suhdannetilanteeseen ja siinä tulisi käyttää laajemmin verotuksen elementtejä.
- Hyvinvointivaltion ja pohjoismainen malli ovat tasanneet suhdanteiden heilahduksia. Hallituksen leikkaukset ja ns. rakenteelliset uudistukset uhkaavat kärjistää suhdanteita jatkossa. Hyvinvointivaltion turvaaminen edellyttää korjaavia toimenpiteitä työntekijöiden aseman vahvistamiseksi sekä sosiaali- ja työttömyysturvan vahvistamiseksi.

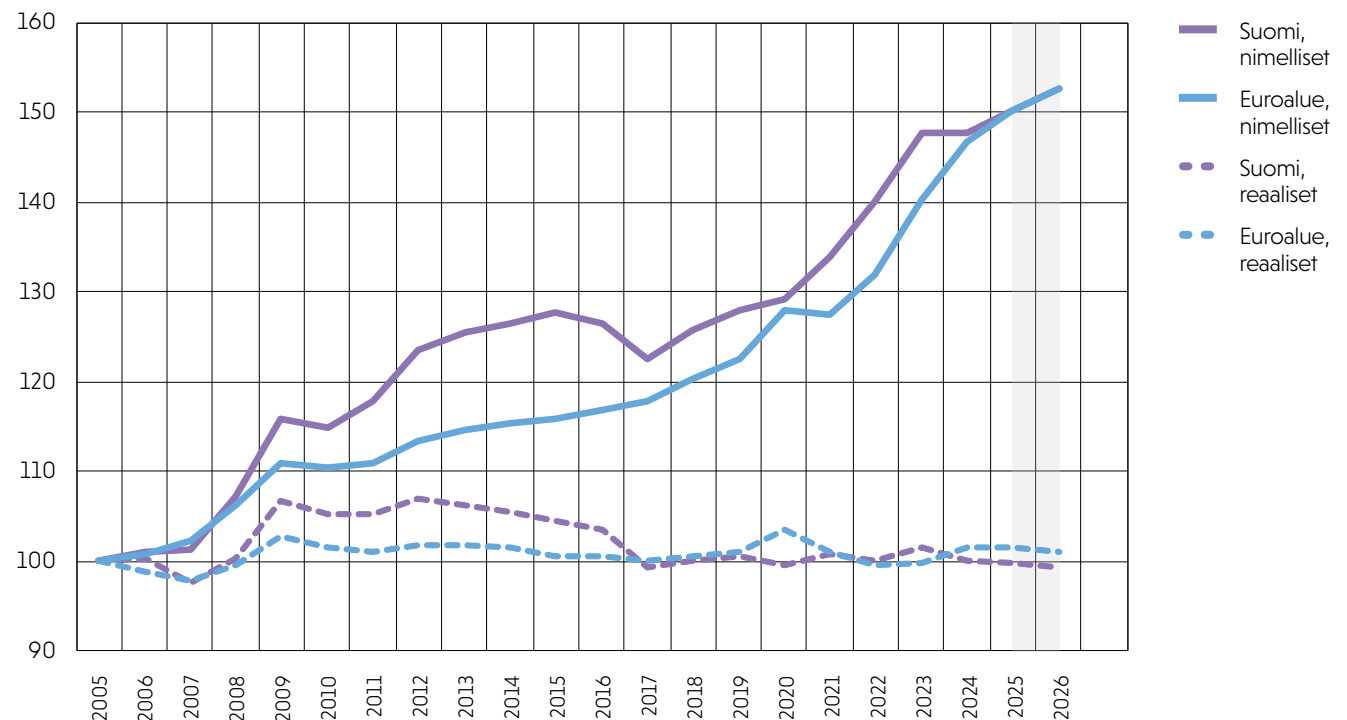
Suomen hintakilpailukyvyn ennustetaan vahvistuvan

- Suomen kustannuskilpailukyky* vahvistui vuonna 2016, minkä jälkeen kustannustaso on pysynyt hyvänä.
- Tulevien vuosien ennusteessa Suomen kustannuskilpailukyvyn odotetaan vahvistuvan suhteessa eurooppalaisiin kilpailijamaihimme.
- Tuottavuus on kuitenkin ratkaisevaa kilpailukyvyn kannalta. TKI-investoinnit voivat kiihdyttää tuottavuuskasvua tulevina vuosina, mutta koulutusleikkaukset saattavat hidastaa kasvua. Hallituksen tuottavuutta koskevat politiikkatoimet eivät ole kaikilta osin johdonmukaisia.

*) Kustannuskilpailukyvyn eli tuotannon kannattavuuden yleisin mitta on yksikkötyökustannukset, jotka suhteuttavat työvoimakuluja joko tuotannosta syntyvän arvonlisän määrään (nimellinen) tai rahalliseen arvoon (reaalinen). Kilpailukyvyn muutosta tarkastellaan vertaamalla kehitystä johonkin perusvuoteen ja kilpailijamaihin. Kun yksikkötyökustannukset laskevat (/kasuvat), kilpailukyky vahvistuu (/heikkenee).

Yksikkötyökustannukset Suomessa ja kilpailijamaissa

(AMECO, 2005=100)

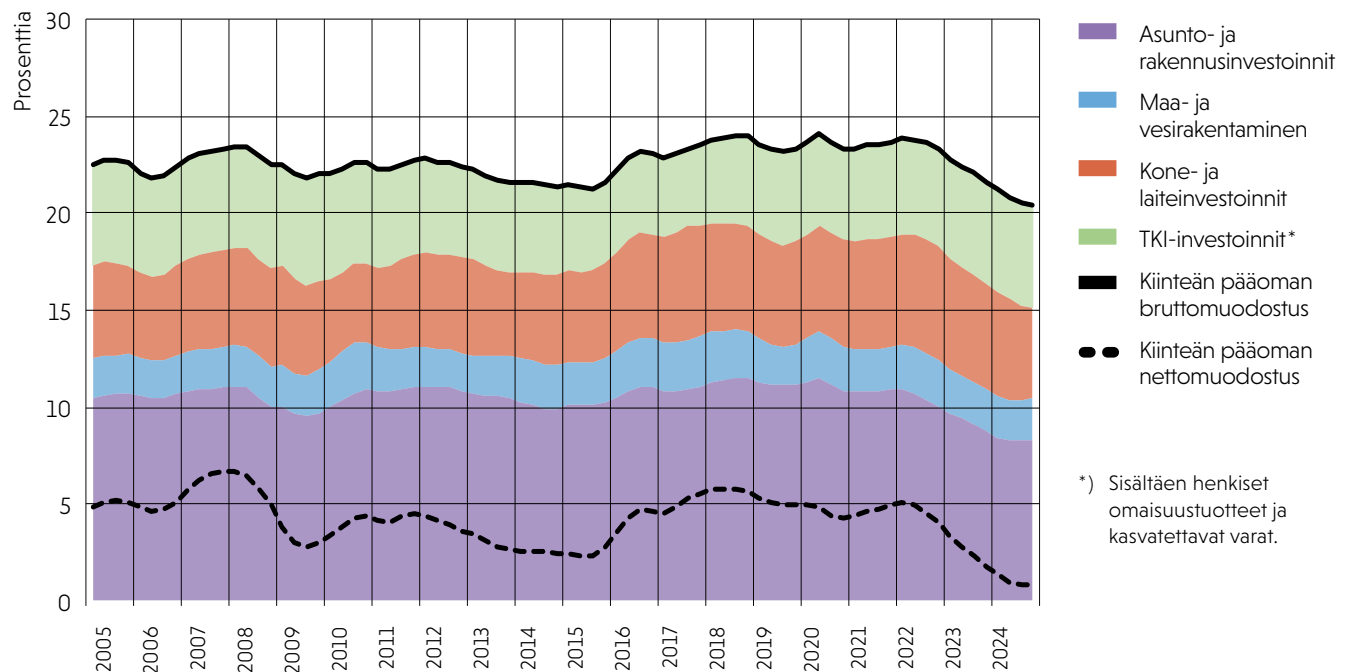

Nettoinvestoinnit uhkaavat tyrehtyä täysin

- Rakennusinvestointien lasku on jatkunut jo yli kaksi vuotta, mikä näkyy investointien* määrään jyrkkänä laskuna.
- Korkotason lasku auttaa rakennusalan toipumista, mutta kuluva vuosi on todennäköisesti yhä vaikea ja alavireinen.
- Nettoinvestointien eli investointien ja poistojen erotus on laskenut historiallisen matalalle, lähes nollaan. Jos nettoinvestointien taso painuu negatiiviseksi, Suomen pääomakantaa tuhoutuu nopeammin kuin sitä uusitaan.
- Parlamentaarisen päätöksen mukainen tavoite TKI-investoinneista kasvattanee investointeja lähivuosina. Tämä näkyy ensin TKI-investoinneissa, mutta mahdollisesti myös muissa investoinneissa viiveellä.

Investointien rakenne

(Tilastokeskus, trendisarja, investoinnit suhteessa BKT:n)

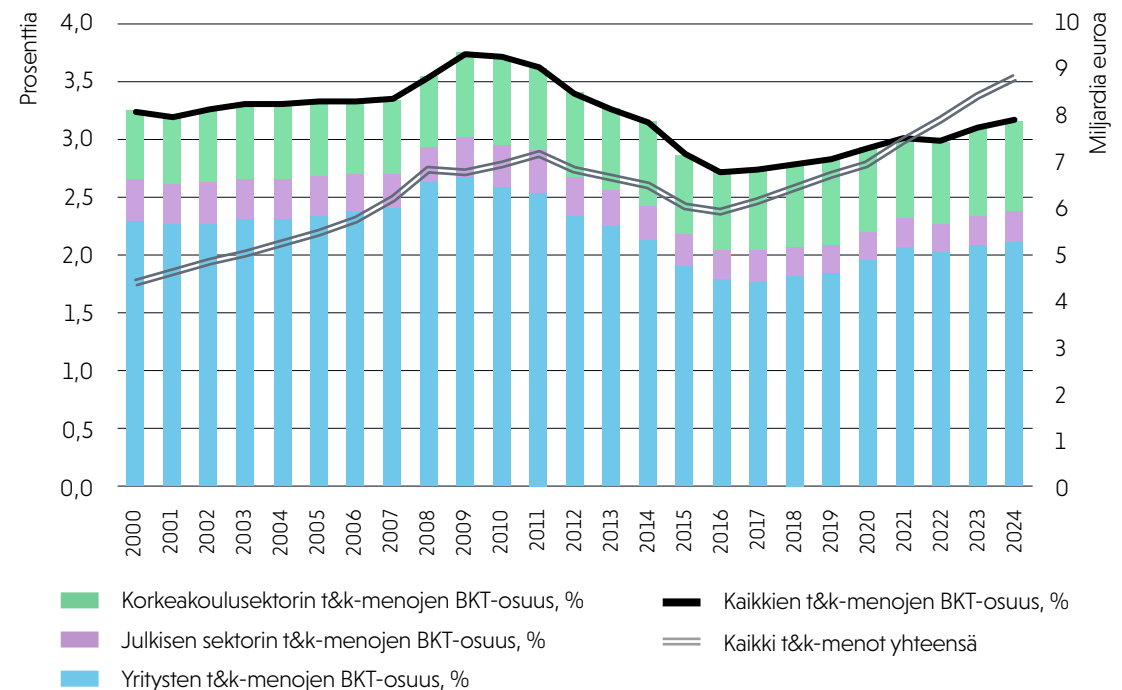
*) Kansantaloudessa investoinnit eli tuotantovälineiden hankinnat kasvattavat työn tuottavuutta ja tuotantokapasiteettia. Tätä kautta investoinneilla on yhteys työllisyyteen ja kasvavaan palkanmaksuvaraan. Osa tuotantovälineistä kuitenkin tuhoutuu ja vanhenee, joten uusia investointeja tarvitaan pääomakannan ylläpitämiseen ja teknologiseen päivittämiseen.

T&k-menot kasvussa, mutta tavoitteeseen on vielä matkaa

- Aikasarjasta havaitaan, että t&k-menojen* taso vaihtelee erityisesti yrityksissä tapahtuvan t&k-toiminnan vaihtelun seurauksena.
- T&k-menot kasvoivat aina finanssikriisiin asti, jonka jälkeen taso alkoi poikkeuksellisesti laskea. Laskun merkittävä ajuri oli teknologiateollisuuden (erityisesti Nokian) kriisiytyminen.
- Yritysten t&k-menot ovat lähteneet kuitenkin kasvuun jälleen vuoden 2017 jälkeen, jo ennen parlamentaarista sopimusta t&k-toiminnan julkisen rahoituksen kasvattamista.
- Sen sijaan julkisen sektorin ja korkeakoulujen t&k-toiminnan taso on vakaampaa. Näillä sektoreilla t&k-toiminnan on mahdollista keskittyä perustutkimukseen.
- SAK pitää perusteltuna, että kasvavasta t&k-rahoituksesta suurempi osa kohdistuisi julkisen sektorin ja korkeakoulujen t&k-toimintaan. Näillä aloilla tuotettua perustutkimusta ei tuoteta yhtä paljoa yrityksissä, vaikka yritysten soveltava t&k-toiminta rakentuu perustutkimuksen varaan.
- Lisäksi SAK peräänkuuluttaa, ettei koulutuksesta pitäisi leikata. Koulutuksen suojaaminen leikkauksilta tukee päätöstä t&k-rahoituksen kasvattamisesta ja tavoitetta tuottavuuden kiihdyttämisestä.

T&k-toiminnan rakenne ja suhde BKT:n

(Tilastokeskus)

*) T&k toiminta tarkoittaa tutkimus- ja kehitystoimintaan. Tästä toiminnasta syntyy perustutkimusta ja tieteellisiä havaintoja, mutta myös perustutkimuksen tulosten soveltamista kaupallisiin tarkoituksiin, kuten uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Talouskasvun tärkein moottori on ollut teknologinen kehitys ja uudet ideat, minkä vuoksi Suomi tavoittelee t&k-menojen kasvattamista talouskasvun tukemiseksi.

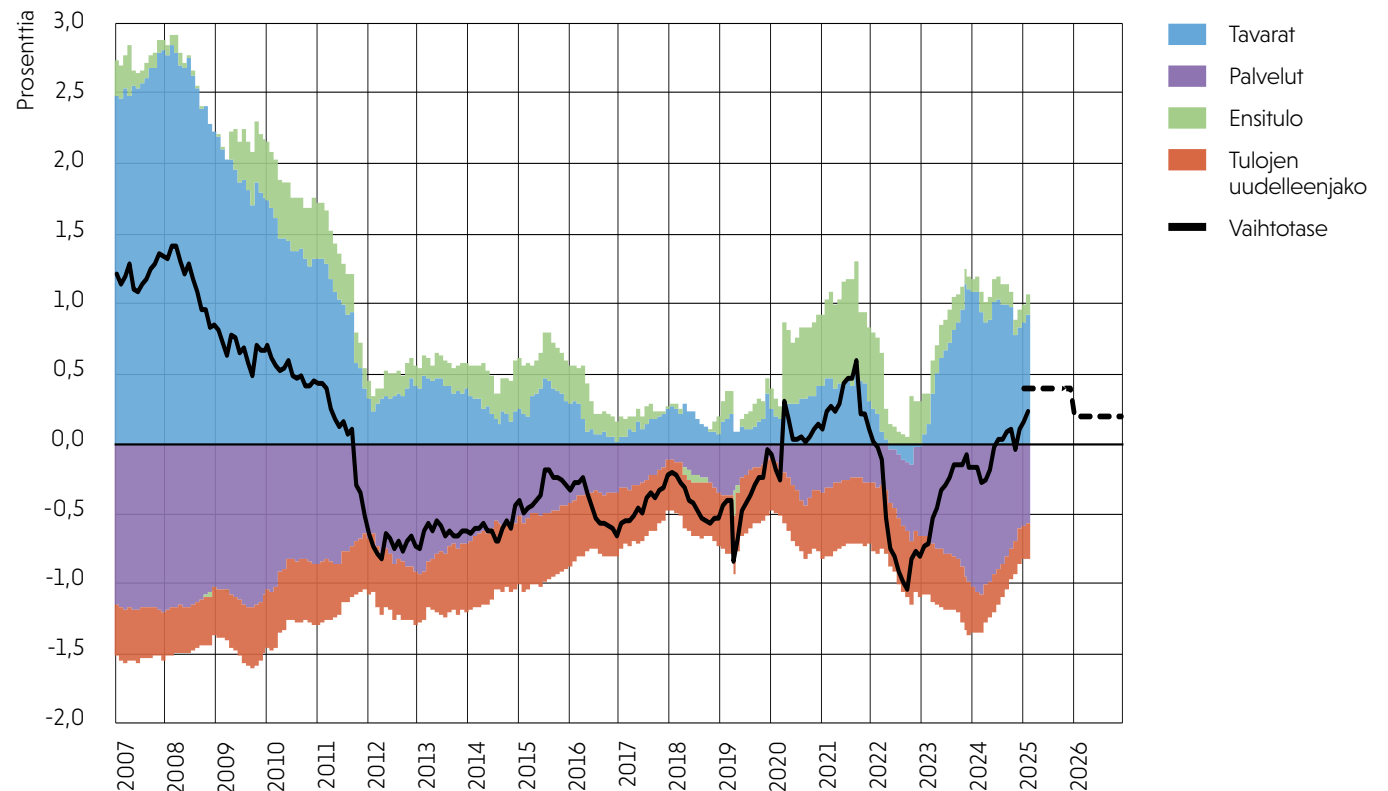
Vaihtotase on löytänyt tasapainoon

- Vaihtotase* on ollut alijäämäinen viime vuosina suurien vientialojen (elektroniikka- ja paperiteollisuus) sakatessa. Myös energian korkea hinta ja inflaatiokriisi syvensivät viime vuosina alijäämää.
- Vaihtotase on kuitenkin vahvistunut tuntuvasti. Tämä on näkynyt myös ennusteissa suurena muutoksena: aikaisemmat ennusteet sitkeästä alijäämästä ovat vaihtuneet pieneen ylijäämään.
- Osaltaan vaihtotasetta tulee vahvistamaan myös kehitysapuun kohdistuneet leikkaukset, jotka tilastoidaan tulojen uudelleenjakoon. Suomi kuitenkin erkaantuu kansainvälisistä sitoumuksista yhä kauemmaksi leikkausten myötä.

*) Vaihtotase kuvaa ulkomaisten liiketoimien, kuten tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan, tasapainoa. Jos vaihtotase on ylijäämäinen (/alijäämäinen), kyseinen maa saa ulkomaankaupasta enemmän tuloja kuin mitä se maksaa menoina. Tällöin myös maan ulkomainen nettovelka laskee (/kasvaa). Pitkällä aikavälillä on tarpeen, että vaihtotase olisi tasapainossa, jolloin ulkomaiset tulot ja menot vastaisivat toisiaan.

Vaihtotaseen ali/yli jäämä suhteessa BKT:n

(Tilastokeskus & ennuste, 12kk keskiarvo suhteessa BKT:n 4Q keskiarvoon)

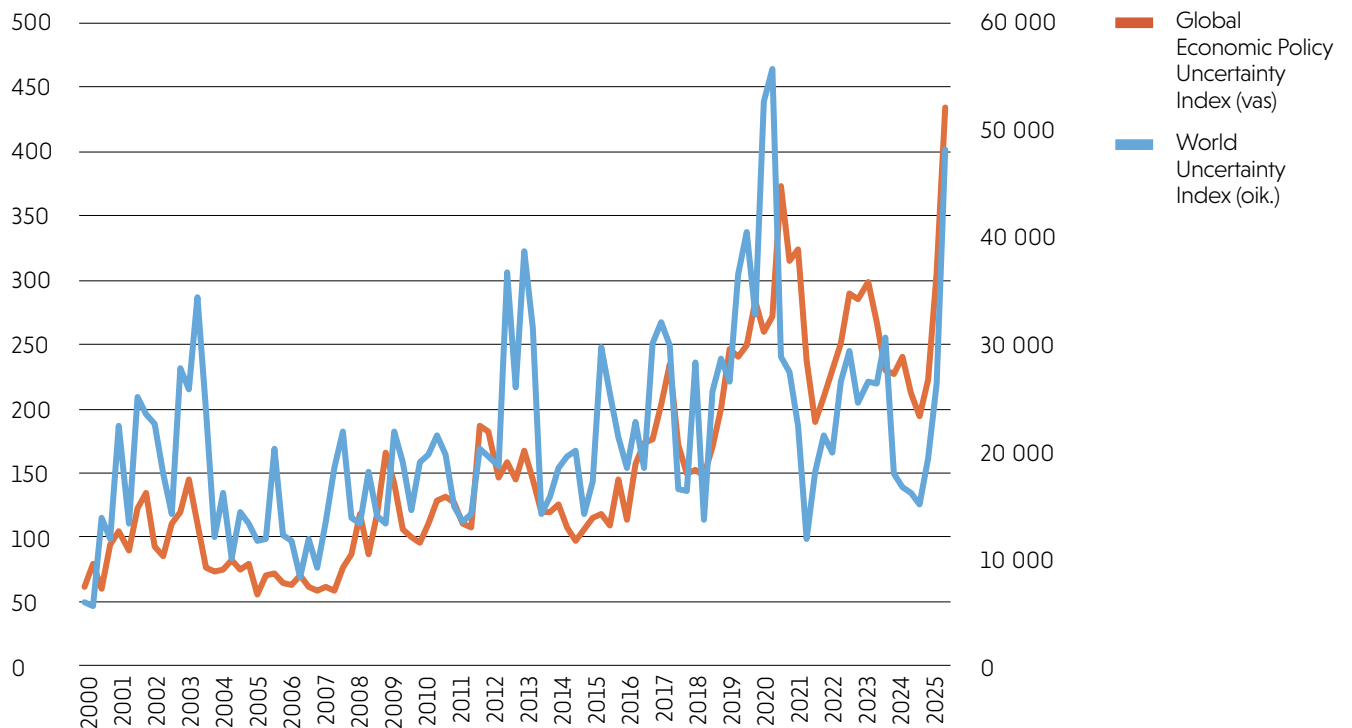

Epävarmuus huomista on kasvanut läpi 2000-luvun

- Koko 2000-lukua on leimannut se, että maailmantalouden epävarmuudet ovat kasvaneet. Vaikka kehitys on epävakaata, trendi on selvästi kasvava.
- Epävarmuuden yleistymisen voi vaikuttaa haitallisesti myös talouden kehitykseen. Esimerkiksi yritysten investointipäätöksissä punnitaan tulevaisuuden epävarmuutta.
- Globalisaatio edistää kansainvälistä kauppaa, mutta samalla epävarmuus riskien leviämisestä voi olla kehityksen varjopuoli.
- 2020-luvulla epävarmuus vaikuttaa juontaneen kriiseistä: koronapandemia, uudet käynnistyneet sodat ja konfliktit sekä viimeisimpänä USA:n käynnistämä kauppasota ovat nostaneet epävarmuutta poikkeuksellisen korkealle.

Maailmantalouden epävarmuuden indeksit

(World Uncertainty Index & FRED tietokanta)

*) Maailmantalouden epävarmuutta kuvataan erilaisilla indekseillä. Näitä indeksejä muodostetaan esimerkiksi kansainvälisen talousjournalismin sisältöjen analyysin, talouselämän vaikuttajille suunnattujen kyselyiden, kansainvälisten talousennusteiden ja muiden relevanttien lähteiden perusteella. Indeksit pyrkivät tiivistämään tietoa maailmantalouden epävarmuudesta yhteen lukuun. Kun indeksin arvot ovat kasvavia, epävarmuus on kasvavaa.

Yhteenveto

- Suomen kilpailukyky voi vahvistua tulevina vuosina, mikä tukee vientivetoista kasvua. Tämä näkyy myös ulkomaankaupan tasapainoa kuvaavan vaihtotaseen piristymisessä ja positiiviseksi muuttuneissa vaihtotaseen ennusteissa.
- Investoinnit ovat hiipuneet viimeiset pari vuotta, erityisesti rakennusalan ahdingon seurauksena. Kuitenkin tutkimus-, kehitys ja innovaatiotoiminnan (TKI) kasvu on positiivista, mitä julkisen TKI-rahoituksen kasvu tukee.
- Pitkän aikavälin kasvunäkymien kannalta koulutus- ja osaamistason kehitykseen liittyy huolia ja epävarmuutta.
- Ylipäätään kasvunäkymiä on viime vuosina rasittanut vuosi vuodelta kasvanut epävarmuus maailmantaloudesta. Epävarmuus on myös juontanut raskaista kriiseistä, kuten pandemiasta, uusien sotien käynnistymiset sekä akuutti kauppasodan uhka.

SAK:n kantoja

- Tutkimus-, kehitys- ja innovaatio (TKI) rahoituksen kasvattaminen on perusteltua, mutta suurempi osa varoista pitää osoittaa korkeakouluille ja julkiselle sektorille, jossa perustutkimusta tehdään. Perustutkimus on innovoinnin ja kaupallistamisen edellytys, mutta perustutkimuksen rahoitus on yrityksiä riippuvaisempaa julkisesta rahoituksesta.
- Koulutus- ja osaamistason lasku muodostavat suuren uhan pitkän aikavälin kasvulle. Tuottavuus syntyy ideoista ja keksinnöistä, sekä niiden käyttöönotosta ja leviämisestä. Tämä edellyttää osaavia ihmisiä. Koulutuspolitiikka tukee tavoitetta TKI-menojen nostamisesta 4 prosenttiin BKT:sta.
- Erityisesti ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen rahoitus tulisi turvata, koska koulutuksen rahoituksen lasku on osunut suhteellisesti voimakkaasti näihin koulutusjärjestelmän osiin. Lisäksi ammatillisen väylän edellytyksiä jatkokoulutukseen tulisi vahvistaa.
- Yritystukia on välttämätöntä uudistaa ja karsia. Yritystukien tulisi ohjata nykyistä voimakkaammin talouden uudistumiseen ja investointeihin.

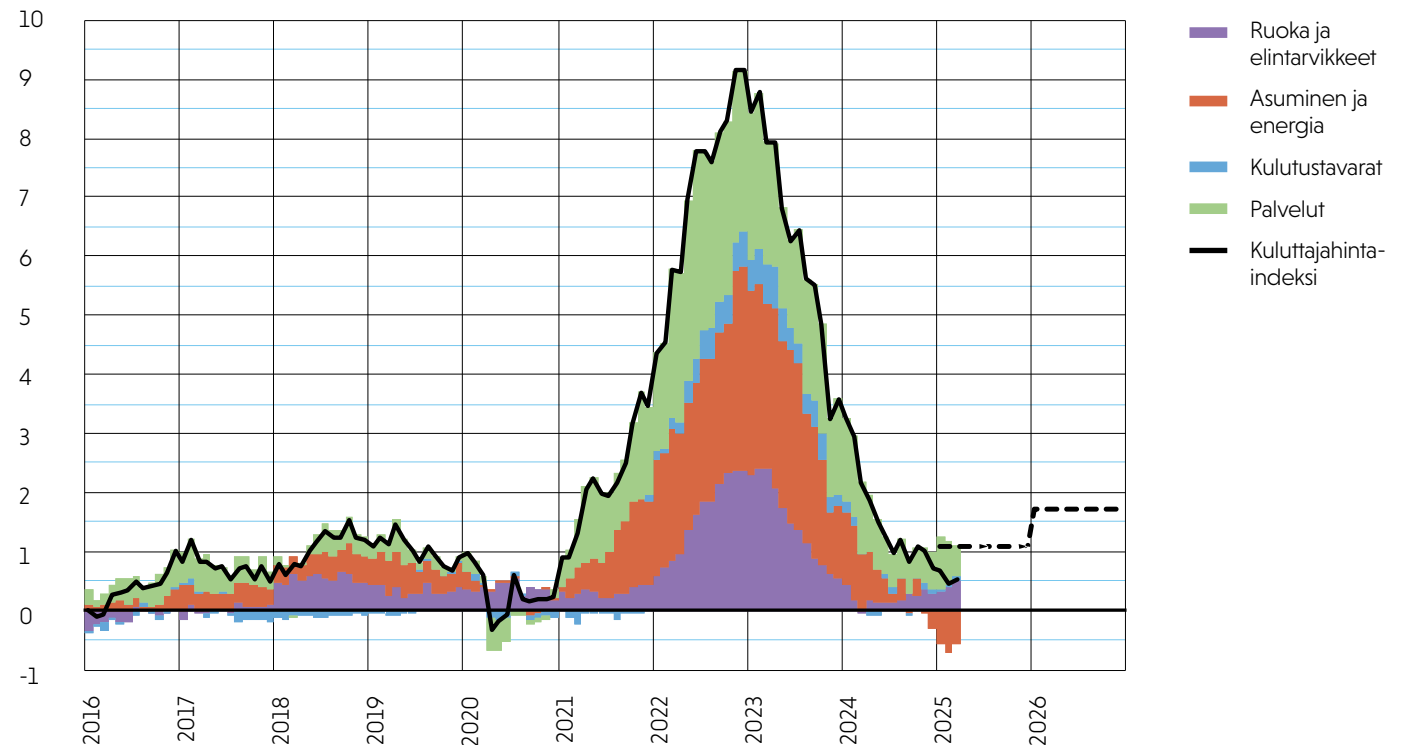
Inflaatio on jo lähes täysin pysähtynyt

- Inflaatio on palannut matalalle, inflaatiokriisiä edeltäneelle tasolle, mikä auttaa palkansaajien ostovoiman palautumista.
- Asumisen ja energian hinnat ovat jopa laskeneet, mutta inflaatiota kannattelee palveluiden sekä ruuan ja elintarvikkeiden maltillinen inflaatio.
- Inflaation vuosivauhti on painunut hieman alle prosenttiin, mikä alittaa Euroopan keskuspankin tavoitteen. Ennusteissa inflaation heilahdusten uskotaan tasaantuvan 1–2 prosentin välille.

*) Inflaatio tarkoittaa yleistä hintatason nousua ja sitä mitataan kuluttajahintaindeksien avulla. Jos kansalaisten tulot eivät kasva vähintään yhtä nopeasti kuin hinnat, ostovoima laskee. Myös korot muuttuvat yleensä saman suuntaisesti kuin yleinen hintataso. Taloudelle ja ihmisten toimeentulolle suotuisaa olisi maltillinen ja ennustettava inflaatio.

Inflaation muutos osa-alueittain

(Tilastokeskus & ennuste, KHI, vuosimuutosprosentti, 2015=100)

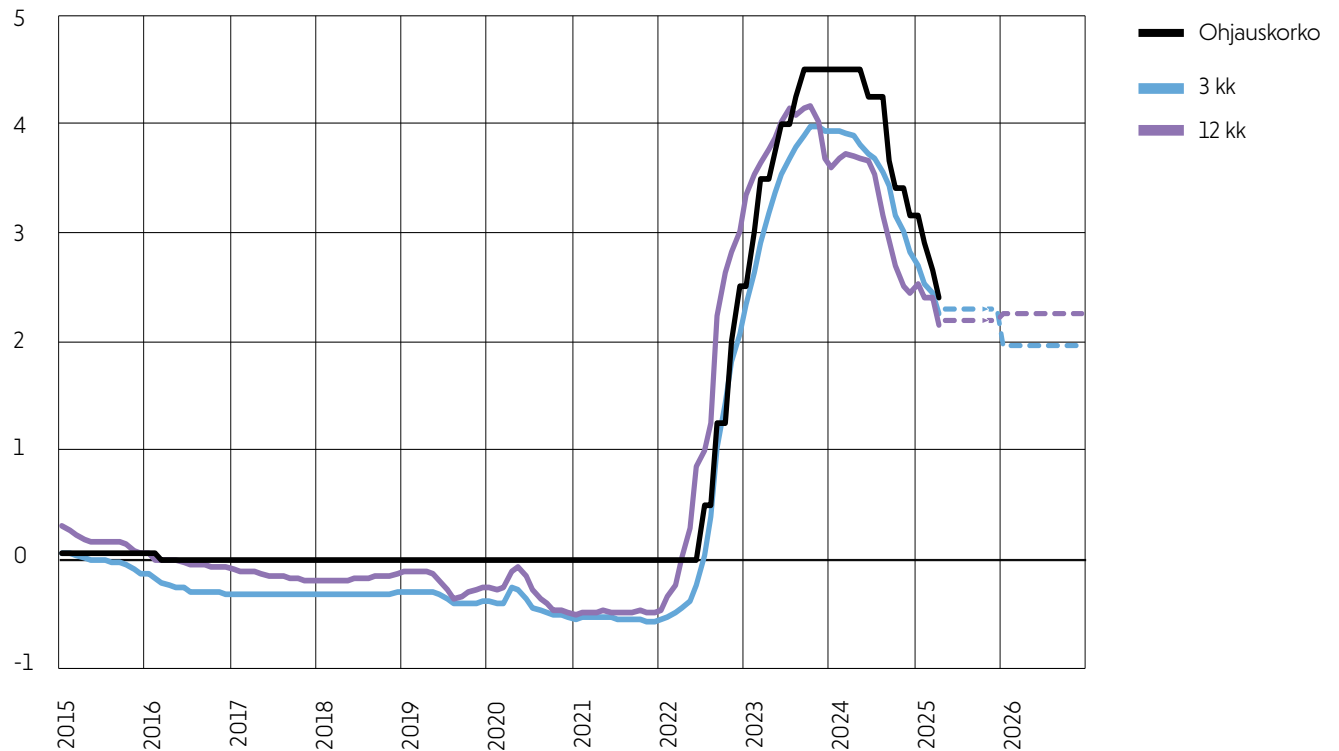
Korkotason laskun ennustetaan pysähtyvän

- Hidastunut inflaatio ja kasvanut taantuman uhka Euroopassa on painanut korkotasoa aikaisemmasta huipuista.
- Korkotason lasku tukee velallisten ostovoiman palautumista sekä teollisuuden ja rakennusalan näkymiä.
- Ennusteissa korkotason uskotaan kuitenkin normalisoituvan kahden prosentin pintaan, mutta tilanne näyttää hyvin epävarmalta.
- Esimerkiksi kauppasodan riski sekä Euroopan investointitarpeet luovat epävarmuutta ja tilaa ripeillekin korkotason muutoksille molempiin suuntiin.

*) Rahaa voi "ostaa" tämän päivän tarpeisiin lainaamalla sitä pankeista. Tällöin laina maksetaan takaisin huomisen tuloista. Lainasta pitää kuitenkin maksaa korkoa, joka on lainarahan "hintaa". Korkotasoon vaikuttaa erityisesti lainan takaisinmaksun epävarmuus ja inflaatio-odotukset. Korkojen kehitystä ohjaa keskuspankkien ohjauskorot, joilla tasataan inflaatiota ja suhdannetta. Ohjauskorkojen nosto (/lasku) tekee kulutuksesta ja investoinneista kalliimpaa (/edullisempaa), mikä hidastaa (/kiihdyttää) inflaatiota ja suhdannetta.

EKP:n ohjauskorko sekä 3 ja 12 kk euribor-korot

(Suomen Pankki & ennuste)

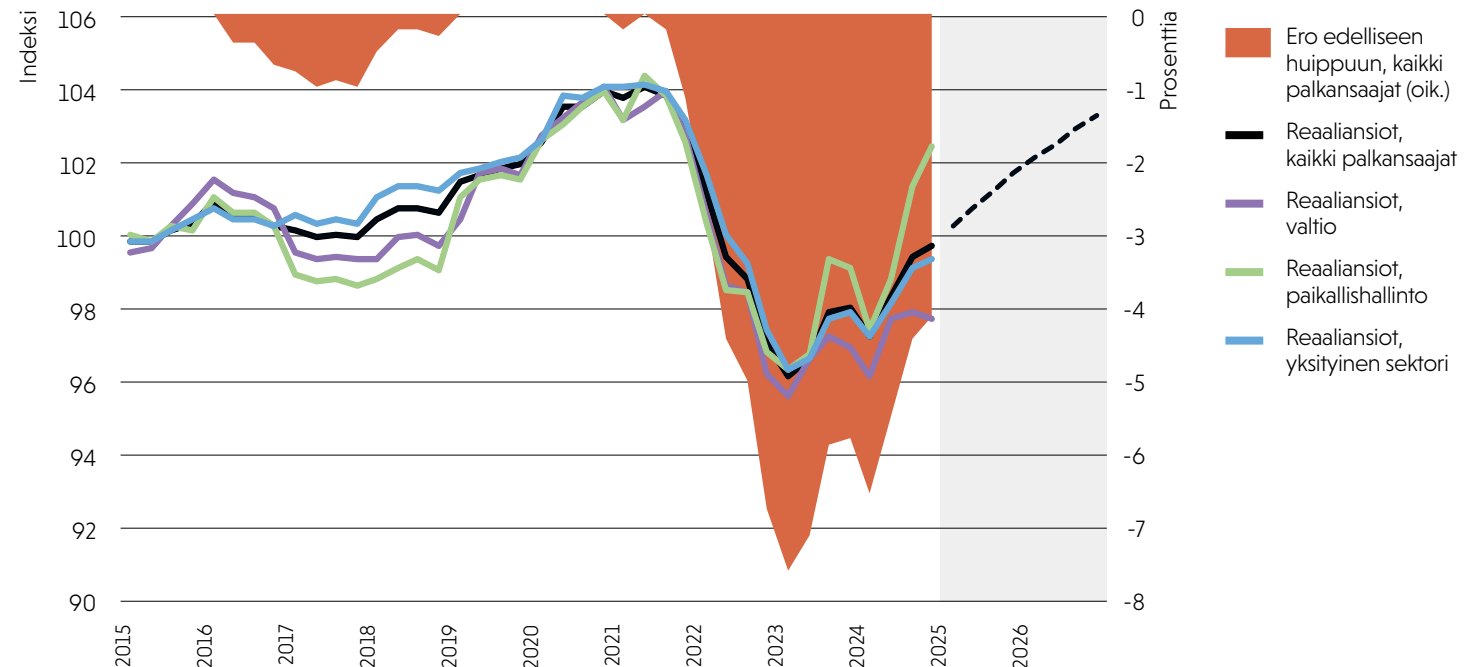

Ostovoima palannut kasvu-uralle

- Vuosina 2021–2023 aikana ostovoima* laski enimmillään noin 8 prosenttia.
- Vuoden 2023 alkaen ostovoima on palautunut kasvu-uralle, tavanomaista korkeampien palkankorotusten ja inflaation hidastumisen myötä. Vuoden 2025 alkuun mennessä noin puolet ostovoimakuopasta oli palautunut.
- Ennusteiden valossa ostovoima palautuisi kriisiä edeltäneelle tasolle reilussa kahdessa vuodessa.

Reaaliansiotasoindeksi (2015=100)

(Tilastokeskus & ennuste)

*) Ansiotasoindeksi mittaa, miten tulotaso eli palkat ja palkkiot ovat kehittyneet talouden eri sektoreilla. Palkan ostovoimaan vaikuttaa kuitenkin myös hintojen muutokset. Reaaliansiotasoindeksi suhteuttaa ansiotasoindeksin ja kuluttajahintaindeksin muutoksen toisiinsa, joten se kuvaa miten palkansaajien todellinen ostovoima ja elintaso kehittyi.

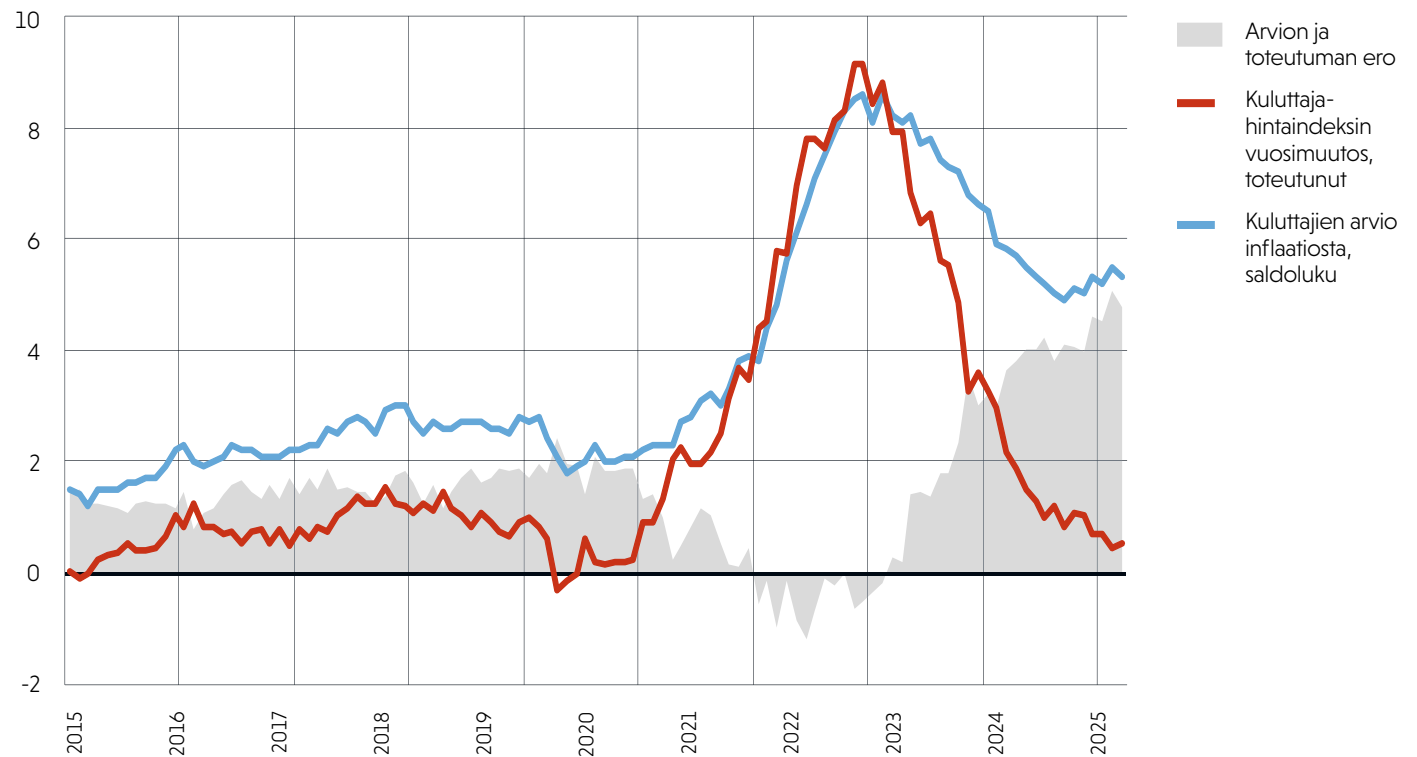
Kuluttajien usko hintatason vakauteen ei ole palautunut

- Kuluttajakyselyn vastauksissa kuluttajat tavallisesti arvioivat inflaation ripeämmäksi kuin varsinaisissa mittauksissa.
- Ero toteutuneen ja arvioidun inflaation välillä on ollut kuitenkin poikkeuksellisen suuri viimeisen vuoden aikana.
- Korkeat käsitykset inflaatiosta voivat heikentää kansalaisten kulutusta.
- Lisäksi vaikka ostovoimakuoppaa on yhä kurottavana, käsitys voi johtaa todellisuutta pessimistisempään käsitykseen ostovoiman palautumisen tahdista.

*) Tilastokeskus laatii kuluttajille kyselytutkimuksia, joissa tiedustellaan myös kuluttajien arvioita inflaation tasosta. Jos kuluttajien arvio ja kokemus hintatasosta on korkea, tämä voi vaikuttaa myös halukkuuteen kuluttaa. Jos hintatason uskotaan kasvavan ripeästi, huoli omien rahojen riittävyydestä ohjaa enemmän säästeliäisyyteen.

Kuluttajien arvio inflaatiosta ja tilastoitu inflaatio

(Tilastokeskus)

Yhteenveto

- Ostovoima ei ole palannut vielä ostovoiman laskua edeltäneelle tasolle. Kuitenkin kuilusta aikaisempaan huippuun noin puolet on saatu kurottua umpeen tavallista korkeampien palkankorotusten ja inflaation hidastumisen myötä.
- Ennusteiden valossa ostovoima palautuisi romahdusta edeltävälle tasolle noin kahden vuoden kuluttua.
- Asumisessa ja energiassa hintataso on jopa kääntynyt ripeän kasvun jälkeen viime kuukausina laskuun. Sen sijaan erityisesti palveluiden hintojen kasvu ylläpitää huomattavasti hidastunutta inflaatiota.
- Kansalaisten arviot ja odotukset inflaatiosta ovat mitattuja lukuja huomattavasti korkeampia. Tämä voi osaltaan hidastaa työntekijöiden ja kuluttajien luottamuksen palautumista ja yksityisen kulutuksen virkistymistä.

SAK:n kantoja

- Ostovoima on elpymään päin, mutta työntekijöiden ja kuluttajien luottamusta omaan toimeentuloon ei pidä nakertaa uusilla työntekijöille haitallisilla leikkauksilla ja heikennyksillä.
- SAK ei esimerkiksi kannata ay-jäsenmaksun verovähennysoikeuden poistoa, joka on käytännössä veronkiristys työntekijöille.

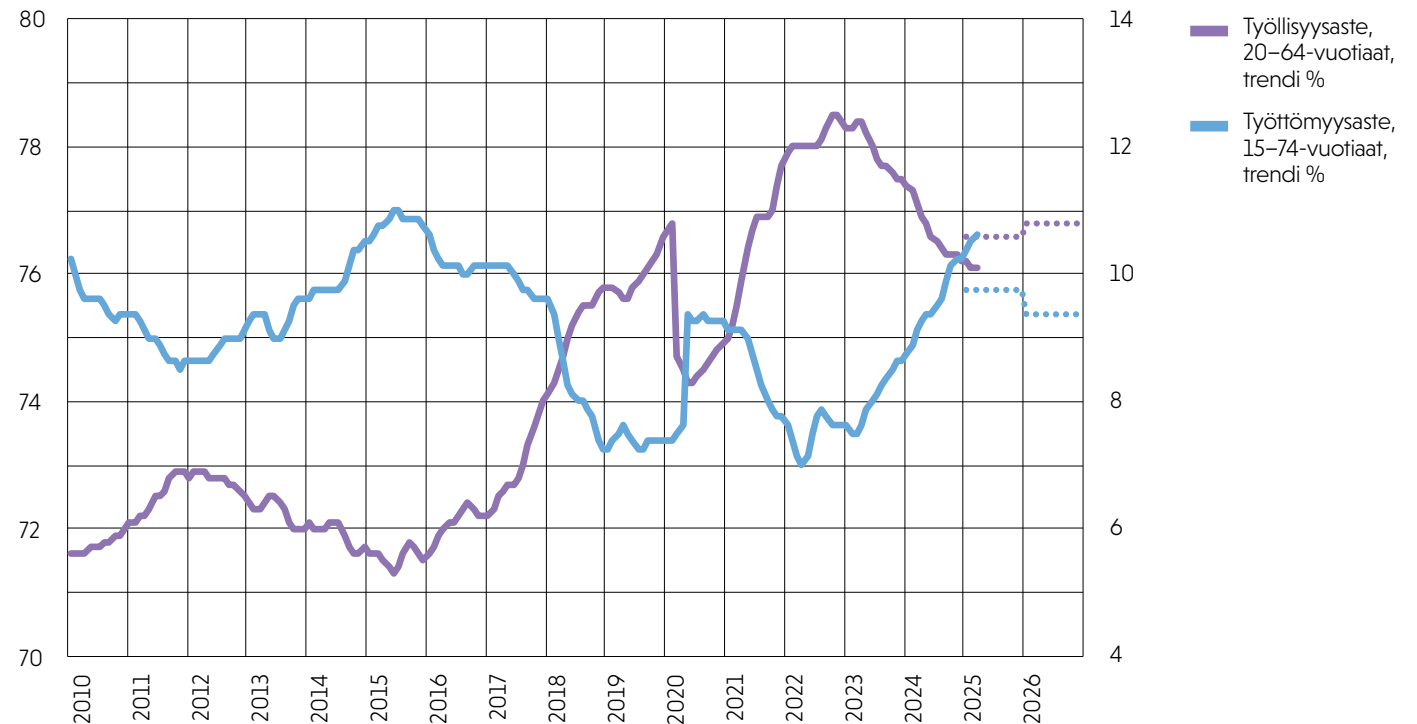

Työmarkkinat ovat jatkaneet viilentymistä

- Työmarkkinoiden* tilanne on heikentynyt tasaisesti pitkittyneessä taantumassa.
- Hallituksen politiikkatoimet ovat osaltaan heikentäneet akuuttia tilannetta. Esimerkiksi kotimaisen kysynnän heikentyminen, epävarmuuden kasvu sekä julkishallinnon ns. tehostamisohjelmat vaikuttavat työmarkkinoihin kielteisesti.
- Uhkakuvana on, että väliaikaiset ongelmat muuttuvat rakenteelliseksi.
- Ennusteissa tilanteen uskotaan kääntyvän pian parempaan suuntaan, mutta tilanne vakiintuisi aiempaa heikommalle tasolle.

Työllisyysaste (vas.) ja työttömyysaste (oik.)

(Tilastokeskus & ennusteet)

*) Työllisyys- ja työttömyysasteet ovat työmarkkinoiden tärkeimpiä tunnuslukuja. Työllisyysaste kertoo, kuinka suuri osa 20-64-vuotiaista on työssäkäyviä. Työllisyysaste voi nousea, jos yhä useampi osallistuu työmarkkinoille ja löytää työn. Työttömyysaste taas kertoo, kuinka suuri osa 15-74-vuotiaista, jotka ovat työmarkkinoiden käytettävissä, on vailla työtä. Työttömyysaste voi laskea, jos työttömät joko löytävät työtä tai siirtyvät työmarkkinoiden ulkopuolelle.

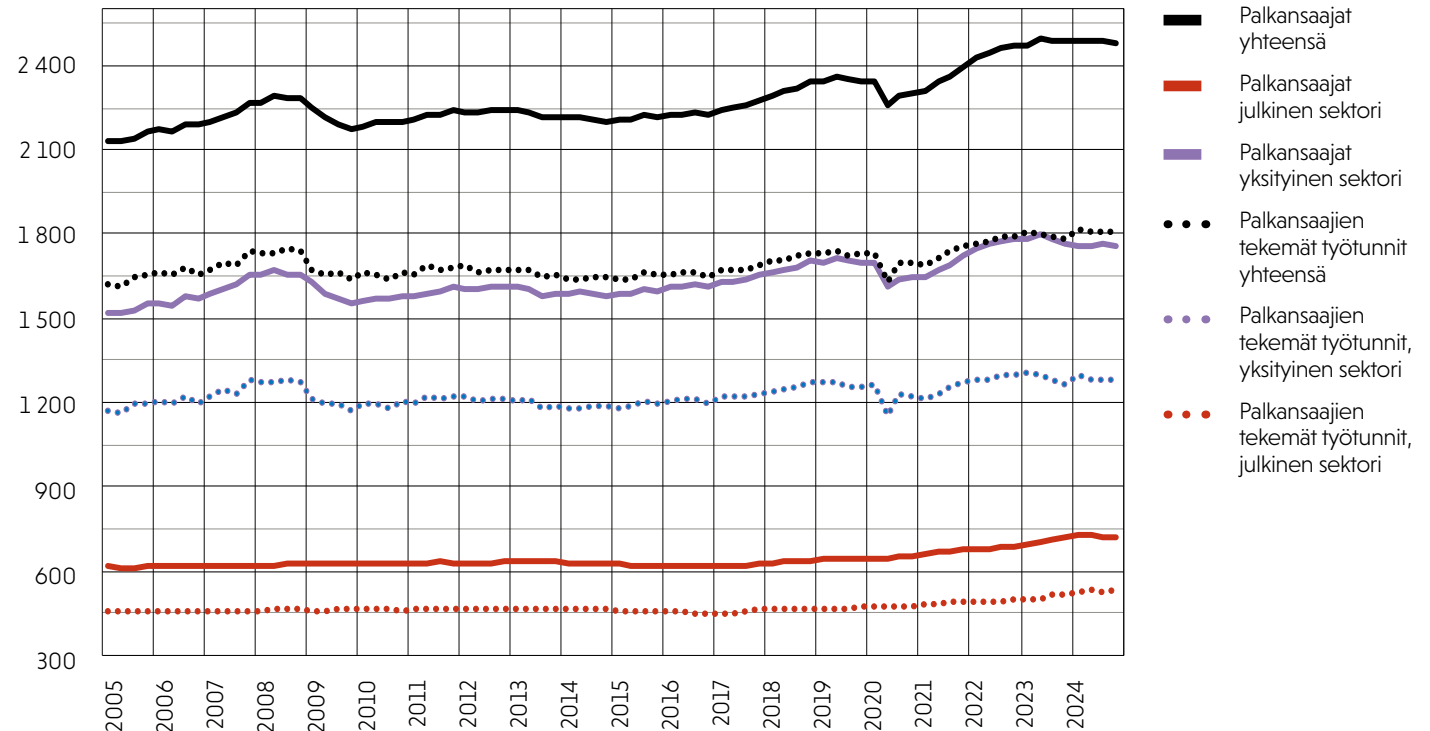
Työllisyyden kasvu on pysähtynyt

- Palkansaajien määrän* kasvu on pysähtynyt. Tämä näkyy sekä työllisten määrään että työtunteihin perustuvassa tarkastelussa.
- Myös julkisen sektorin työntekijöiden määrä on pysähtynyt pitkään jatkuneen hitaan kasvun jälkeen. Aiempaa kasvua on selittänyt erityisesti sote-alojen työntekijämäärän kasvu.
- Yksityisellä sektorilla työntekijöiden määrä on laskenut reilun vuoden ajan, joskin vuoden 2024 loppupuolella tilanteessa oli pientä piristymistä.

*) Työnteko vaikuttaa tuotantoon, julkistalouden kestävyys- ja elintasoon. Työllisten ("ekstensiivinen mittari") ja tehtyjen työtuntien määrän ("intensiivinen mittari") seuraavat usein toisiaan, mutta eivät aina. Esimerkiksi osa-aikatyön kasvaessa, mittarit eivät kasva samassa suhteessa. Myös tuottavuuskasvu mahdollistaa elintason kohoamista ja työnteon alentamista.

Työlliset ja työtunnit (tuhatta työllistä)

(Tilastokeskus, työtunnit muunnettu vastaamaan kokoaikatyötä)

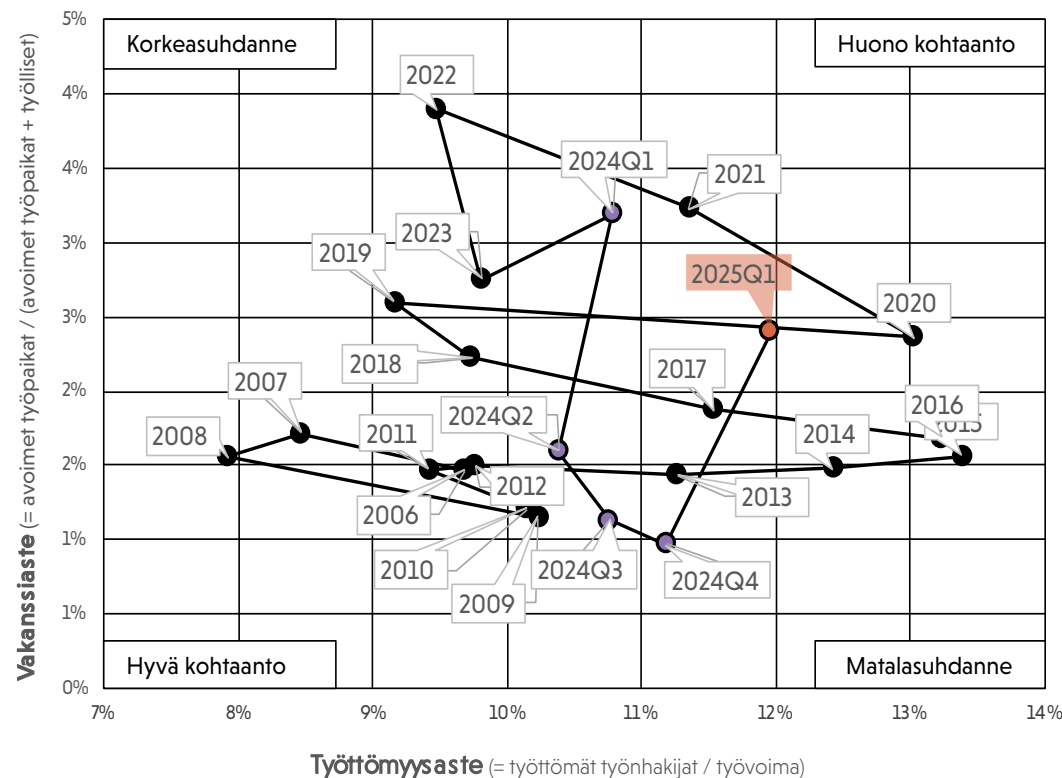

Sekä työpaikkojen että työttömien määrä nytkähtänyt nousuun

- Työmarkkinoilla* avoimien työpaikkojen määrä on heilahdellut viime vuosina poikkeuksellisen paljon. Vuoden 2025 ensimmäisen neljänneksen aikana vakanssien määrä on noussut jälleen ripeästi.
- Avoimien työpaikkojen määrän virkistyminen voi kertoa orastavasta kasvusta.
- Kuitenkin samanaikaisesti työttömyys on jatkanut nousuaan. Työmarkkinoiden kohtaanto on näin akuutisti heikentynyt.
- Tässä vaiheessa on epäselvää, miten työvoiman kohtaanto tulee kehittymään. Työllisyyspolitiikka on ollut voimakkaassa muutoksessa kuluvan hallituksen aikana.

Työttömien työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen suhde

(Tilastokeskus, työnvälitystilasto)

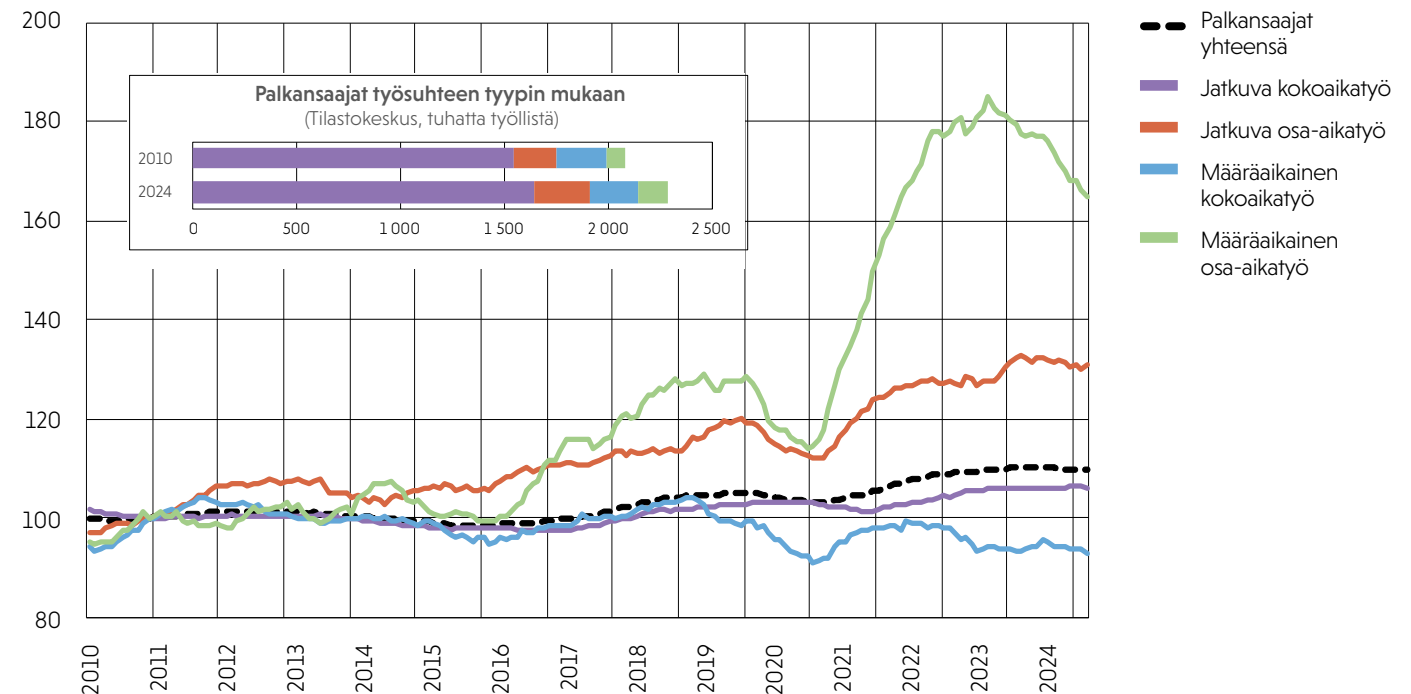
*) Työmarkkinoita tarkastellaan usein Beveridge-käyrällä, joka yhdistää tietoja työttömistä työnhakijoista ja avoimista työpaikoista. Nämä tiedot kuvaavat sekä työmarkkinoiden suhdannetilannetta että työmarkkinoiden "kireyttä" eli avoimien työpaikkojen määrää. Tiedot yhdessä mittaavat, miten hyvin työttömät ja avoimet työpaikat kohtaavat. Tätä kohtaantoa voi heikentää esimerkiksi erot työn ja tekijän sijainnissa tai osaamisessa. Työttömyysaste on laskettu työnvälitystilaston tietojen pohjalta.

Osa-aikatyöntekijöiden asema heikkenee

- Työllisten määrä on kasvanut 2010-luvun lopulta alkaen, mutta työllisyyden kasvusta suuri osa on tullut osa-aikatyön* yleistymisestä.
- Työllisyysasteen heikkeneminen 2023 jälkeen ei ole juuri näkynyt jatkuvaan koko-aikatyötä tekevien määrässä. Sen sijaan lasku on näkynyt osa-aikatyötä ja määräaikaista työtä tekevien määrässä.
- Hallituksen politiikkatoimet muuttavat merkittävästi osa-aikaisten ja määräaikaisten työntekijöiden asemaa. Vaikutukset näkyvät todennäköisesti tulevina vuosina myös työsuhteiden rakenteessa.

Palkansaajat työsuhteen tyypin mukaan

(Tilastokeskus, indeksoitu sarja, 2010=100)

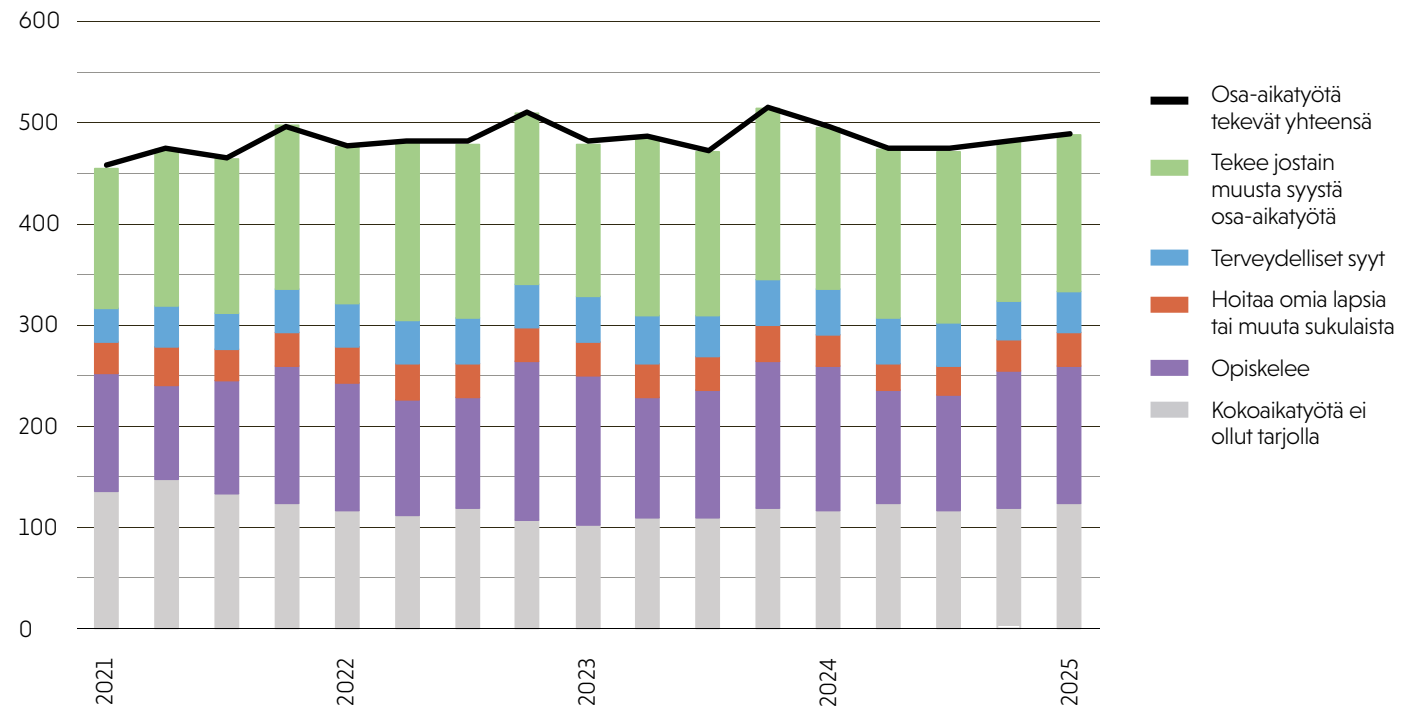
*) Työllisten erilaiset työsuhteet voivat olla keskenään hyvin erilaisia, vaikka usein työllisyys yhdistetään jatkuvaan koko-aikatyöhön. Monet työskentelevät myös määräaikaissa työsuhteissa tai osa-aikaisissa työsuhteissa, joissa työtuntien määrä voi vaihdella paljon. Erityisesti vastentahtoinen määräaikainen ja osa-aikainen työ lisää työelämän epävarmuutta. Työsuhteiden tyypin tarkastelu auttaa työmarkkinoiden laadullisten muutosten arviointia.

100 000 vastentahtoisesti osa-aikatyössä

- Vastentahtoisesta osa-aikatyön* määrä on pysynyt viime vuosina vakaana. Edelleen yli 100 000 työntekijää on vastentahtoisesti osa-aikatyössä.
- Erityisesti opiskelijoiden osa-aikatyönteko voi yleistyä hallituksen leikkauksien johdosta. Muutos voi heikentää opiskelun laatua ja nopeutta.
- Toisaalta, työttömyysturvan suojaosien poisto heikentää osa-aikatyön ja sovitellun päivärahan kannustimia, mikä heikentää osa-aikatyön houkuttelevuutta ja kannattavuutta.

Osa-aikatyötä tekevät osa-aikatyön syyn mukaan

(Tilastokeskus, tuhatta työllistä)

*) Osa-aikatoissa työaika on tavanomaista työpäivää lyhyempi ja/tai työpäiviä on viikossa tavanomaista vähemmän. Osa-aikatyö mahdollistaa työelämään joustoja: työnantajilla voi olla vaihteleva työvoiman tarve ja osalle työntekijöistä osa-aikatyö vastaa paremmin esimerkiksi työkykyä tai elämäntilannetta. Osa työntekijöistä on kuitenkin vastentahtoisesti osa-aikatyössä.

Työllisyys ja työttömyystilastoja

Eri alueiden ja väestöryhmien välillä on suuriakin eroja työmarkkinoilla. Esimerkiksi koulutustaustalla, iällä ja sukupuolella on tilastojen valossa yhteys työllisyyteen ja työttömyyteen. Erojen taustalla voi olla monia tekijöitä, kuten ikäsyrrintää, työelämän sukupuolittuneisuutta tai kohtaanto-ongelmia, jolloin työntekijöiden osaaminen ja koulutus ei vastaa avoimissa työtehtävien vaatimuksia.

Työllisyysaste (15–64) %	2023 Q2	2023 Q3	2023 Q4	2024 Q1	2024 Q2	2024 Q3	2024 Q4	2025 Q1
Miehet	74,7	73,7	71,8	70,9	72,8	73,1	70,9	70,1
Naiset	75,5	74,3	73,3	71,9	73,9	72,1	71,2	70,5
26–34	78,4	77,3	77,4	76,8	76,7	77,6	74,4	73,9
36–44	87,2	85,3	84,8	84,3	83,6	82,2	82,4	81,3
46–54	85,3	84,4	84,4	83,9	83,7	83,7	85,3	83,9
56–64	71,5	72,3	72,2	71,7	72,9	70,9	71,3	72,3
Etelä-Suomen AVI	75,2	74,3	73,1	72,0	73,5	72,3	71,1	70,7
Lounais-Suomen AVI	76,2	74,6	72,4	72,2	73,2	73,9	72,7	72,0
Itä-Suomen AVI	71,8	71,3	69,4	69,2	71,4	70,2	70,1	68,4
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	75,4	74,3	73,0	71,4	74,1	73,5	71,2	69,7
Pohjois-Suomen AVI	74,5	72,9	69,6	68,3	73,0	71,4	68,1	68,6
Lapin AVI	76,8	75,4	77,2	75,1	70,5	74,9	72,1	70,9
Työttömyysaste (15–74) %	2023 Q2	2023 Q3	2023 Q4	2024 Q1	2024 Q2	2024 Q3	2024 Q4	2025 Q1
Miehet	8,7	7,4	7,7	9,3	10,4	8,4	8,6	10,5
Naiset	7,1	6,3	6,1	7,3	8,1	7,2	7,5	8,8
25–34	7,7	7,2	7,0	8,9	10,1	8,3	9,7	10,6
35–44	3,7	6,0	5,5	5,9	6,3	6,8	7,1	8,3
45–54	5,3	5,0	5,1	5,9	5,1	5,7	4,8	5,9
55–64	7,5	6,9	6,8	7,4	7,3	8,5	7,6	8,0
Etelä-Suomen AVI	8,4	7,6	7,7	8,6	9,8	8,7	9,1	10,3
Lounais-Suomen AVI	7,3	6,6	5,8	7,4	10,3	7,4	7,2	9,1
Itä-Suomen AVI	7,3	6,5	7,7	8,5	8,0	6,8	6,7	8,8
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	7,8	6,2	5,9	7,7	8,7	7,2	7,3	9,5
Pohjois-Suomen AVI	7,8	6,5	6,4	10,1	8,4	8,1	8,4	9,6
Lapin AVI	8,1	5,1	5,7	8,7	9,3	4,0	6,8	7,4

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Yhteenveto

- Pitkittynyt taantuma on heikentänyt myös työmarkkinoiden toimintaa. Työllisyys on laskenut.
- Lisäksi työttömyys on kasvanut, vaikka avoimien työpaikkojen määrä on noussut viime kuukausina yllättävänkin paljon. Työmarkkinoiden kohtaanto on akuutisti heikentynyt.
- Talousennusteissa työmarkkinoiden odotetaan tasaantuvan pian, joskin takavuosia heikommalle tasolle. Ennusteet ovat kuitenkin juuri nyt hyvin epävarmoja, koska työmarkkinoiden tilanne seuraa suhdannetta viiveellä: jos hauras kasvu tyrehtyy, myös ennusteet voivat osoittautua optimistisiksi.
- Hallituksen työmarkkinapolitiikka ei näytä vielä vaikuttaneen työllisyyden rakenteeseen, joskin heikennykset ja leikkaukset ovat todennäköisesti kasvattaneet työttömyyttä viime vuonna.
- Pitkittyneen taantuman ja kasvavan työttömyyden vuoksi myös paine työttömyysvakuutusmaksujen korotuksille on kasvava tulevina vuosina, joskin maksupaineen epävarmuus on poikkeuksellisen suurta. Vuoden 2026 osalta vakuutusmaksujen nostopaineeksi on arvioitu yhteensä 0,5–1,5 prosenttiyksikköä.

SAK:n kantoja

- Hallituksen työllisyyspolitiikka tarvitsee kurssin muutosta. Työttömyyden kestävä vähentäminen edellyttää tehokasta, aktiivista työllisyyspolitiikkaa.
- Hallituksen leikkaukset ovat heikentäneet osa-aikatyön kannustimia ja jo valmiiksi pienituloisten osa-aikatyötä tekevien toimeentuloa. Työntekijöiden turvaa pitää vahvistaa eikä heikentää.
- Työmarkkinoiden rakenteita pitäisi kehittää yhdessä ja rakentavasti, ei yksipuolisella sanelulla ja repivällä otteella. Työmarkkinoiden ravistelu on riski myös työmarkkinoiden toiminnalle ja talouskasvulle.